

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Trestní příkaz

Diplomová práce

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Ondřej Chovanec

Trestní příkaz

Diplomová práce

Olomouc 2010

Já, níže podepsaný Ondřej Chovanec, autor diplomové práce na téma Trestní příkaz, která je literárním dílem ve smyslu zákona č. 121/2000 Sb., dávám tímto jako subjekt údajů svůj souhlas ve smyslu § 4 písm. e) zákona č. 101/2002 Sb., správci:

Univerzita Palackého v Olomouci, Křížkovského 8, Olomouc 771 47, Česká Republika

ke zpracování osobních údajů v rozsahu: jméno a příjmení v informačním systému, a to včetně zařazení do katalogů, a dále ke zpřístupnění jména a příjmení v katalogích a informačních systémech UP, a to včetně neadresného zpřístupnění pomocí metod dálkového přístupu. Údaje mohou být takto zpřístupněny uživatelům služeb Univerzity Palackého. Realizace zpřístupnění zajišťuje ke dni tohoto prohlášení vnitřní složka UP, která se nazývá Knihovna UP.

Souhlas se poskytuje na dobu ochrany autorského díla dle zákona č. 121/2000 Sb.

Prohlašuji, že moje osobní údaje výše uvedené jsou pravdivé.

V Olomouci dne 24.3.2010

.....
Ondřej Chovanec

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma: Trestní příkaz zpracoval sám a uvedl jsem všechny použité prameny.“

V Olomouci dne 24.3.2010

.....

Ondřej Chovanec

Na tomto místě bych rád poděkoval všem, kteří mi pomohli při psaní mé diplomové práce ať už odbornou radou, svou laskavostí, zprostředkováním praktických zkušeností v podobě stáže nebo morální podporou.

Nejprve bych rád tímto poděkoval vedoucí diplomové práce JUDr. Lence Konrádové za její ochotu, pomoc a odborné rady a doporučení k vypracování diplomové práce.

Děkuji předsedkyni senátu Krajského soudu v Brně JUDr. Haně Kleinové, za zprostředkování a vedení mé stáže na Krajském soudě v Brně, která mi umožnila rozvinout mé praktické právní dovednosti.

Obsah

1. Úvod	5
2. Rozhodnutí v trestním řízení	6
2.1. Pojem rozhodnutí v trestní řízení a jeho druhy	6
2.1.1. Rozsudek	7
2.1.2. Usnesení	9
2.1.3. Trestní příkaz.....	10
2.1.4. Rozhodnutí svého druhu.....	11
2.2. Právní moc rozhodnutí	11
2.3. Vykonalnost rozhodnutí	13
3. Vývoj právní úpravy trestního příkazu	14
3.1. Zavedení trestního příkazu	14
3.2. Opětovné zavedení trestního příkazu	15
3.3. Znovuzavedení trestního příkazu s účinností k 1.1.1994	17
3.4. Současná právní úprava	19
3.5. Sumarizace hlavních rozdílů mezi současnou a předcházející právní úpravou	22
4. Charakteristika institutu trestního příkazu	23
4.1. Vydání trestního příkazu	24
4.1.1. Možnost vydání trestního příkazu	24
4.1.2. Zákonné podmínky pro vydání trestního příkazu	25
4.2. Okruh trestů ukládaných trestním příkazem	28
4.2.1. Trest odnětí svobody	29
4.2.2. Trest domácího vězení.....	31
4.2.3. Trest obecně prospěšných prací.....	32
4.2.4. Trest zákazu činnosti	33
4.2.5. Peněžité trest	33
4.2.6. Trest propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty	34
4.2.7. Trest vyhoštění	35
4.2.8. Trest zákazu pobytu.....	36
4.2.9. Trest zákazu vstupu na sportovní, kulturní i jiné společenské akce	36
4.3. Náležitosti trestního příkazu	37
4.4. Doručování trestního příkazu	39
4.5. Právní moc trestního příkazu	41
4.6. Nepřípustnost vydání trestního příkazu	43
5. Odpor	45
6. Postavení poškození v rámci institut trestního příkazu	49
6.1. Poškozený a nárok na náhradu škody	50
6.2. Souhlas s trestním stíháním	53
7. Porovnání české a slovenské právní úpravy	54
8. Právní úprava trestního příkazu de lege ferenda	56

1. Úvod

Jako téma mé diplomové práce jsem si vybral trestní příkaz. Jedná se o kontroverzní institut, který je pro fungování současného trestního řízení nutný, jelikož umožňuje rychle řešit jednotlivé méně závažné věci, což jej činí nepostradatelným. Institut trestního příkazu rovněž bývá často kritizován, protože současná právní úprava není dokonalá a trestní příkaz je sám o sobě specifickým rozhodnutím. Institut trestního příkazu se dostal do mého hlubšího podvědomí díky stáži na Krajském soudě v Brně, kde jsem mohl seznámit a zároveň naučit pracovat s trestními spisy. V jednotlivých věcech bylo poměrně často rozhodováno trestním příkazem a jelikož obviněný podal odpor a následně i odvolání proti rozsudku, tak jsem měl možnost vidět, jakým směrem se daná věc vyvíjí a jak na ni nahlíží soudy různých instancí.

Cílem mé diplomové práce je vytvořit detailní představu o trestním příkazu, jakožto rozhodnutí v trestním řízení. V diplomové práci se budu zabývat postavením trestního příkazu mezi jednotlivými rozhodnutími v trestním řízení, popíši a porovnáám předchozí právní úpravy trestního příkazu, dále se zaměřím na charakteristické rysy trestního příkazu podle současné právní úpravy, kde se pokusím poukázat na praktické problémy a otázky, které jsou s tímto institutem často spojovány. Porovnáám naši právní úpravu se slovenskou právní úpravou, která je nám nejbližší a má s naší právní úpravou společný vývoj. V neposlední řadě bude v mé práci obsažen nástin právní úpravy *de lege ferenda*. Zde bude navrženo, jakým směrem by se zákonodárce mohl při další úpravě trestního příkazu ubírat.

Při zpracovávání této práce budu pracovat s odbornou literaturou a relevantní judikaturou soudů. Budu používat metody jazykového výkladu jednotlivých ustanovení, metody historické, jelikož bude třeba prozkoumat vývoj právní úpravy trestního příkazu a jejich odlišností a rovněž užiji metody systematické, která spočívá v zachycení diplomové práce jako smysluplného celku. Odrazem metody komparace pak je porovnání naší a slovenské právní úpravy.

Diplomová práce vychází ze zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších právních předpisů a reflektuje novely zákona jakož i jiné předpisy, které se mé práce dotýkají.

2. Rozhodnutí v trestním řízení

2.1. Pojem rozhodnutí v trestní řízení a jeho druhy

„Rozhodnutí jsou procesní úkony, které vycházejí od orgánů činných v trestním řízení.“¹ Z výše uvedeného je patrné, že rozhodnutí nutně musí obsahovat poznatky a závěry, na základě kterých orgány činné v trestním řízení dospěly k vydání konkrétního rozhodnutí. Povaha rozhodnutí, která mohou být buď meritorní nebo procesní, je vymezena zákonem č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (dále jen trestní řád). Ve výše uvedeném zákonu je zpravidla exaktně stanoven obsah a forma rozhodnutí. Zejména u rozhodnutí, kterými je rozhodováno ve věci samé, je toto zcela nezbytné.

Trestní řád ve svém § 119 odst. 1 a 2 vymezuje, jakým způsobem orgán činný v trestním řízení rozhoduje, a to následovně: „Soud rozhoduje rozsudkem, kde to zákon výslovně stanoví; v ostatní případech rozhoduje, jestliže zákon nestanoví něco jiného, usnesením.“ a dále v odstavci druhém: „Státní zástupce a policejní orgán rozhodují, jestliže zákon nestanoví něco jiného, usnesením.“² Nutno podotknout, že předchozí výčet rozhodnutí dle §119 odst. 1 a 2 není úplný a tudíž musíme doplnit, že mezi rozhodnutí v trestním řízení patří i trestní příkaz, jenž můžeme nalézt v hlavě dvacáté, která nese název „Zvláštní způsoby řízení“, konkrétně v ustanovení § 314e a následujících trestního řádu. Dále mezi rozhodnutí v trestním řízení patří rozhodnutí svého druhu, které se prolínají celým trestním řádem a bude jim věnován prostor níže.

Dle trestního řádu je proto možné rozlišit tyto druhy rozhodnutí :

- rozsudek
- usnesení
- trestní příkaz
- rozhodnutí svého druhu ³

¹ JELÍNEK, J. a kolektiv : *Trestní právo procesní*. 5. vydání, Praha: Linde, 2008, s. 395.

² Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, § 119 odst.1 a 2, ve znění pozdějších právních předpisů.

³ JELÍNEK, J., ŘÍHA, J., SOVÁK, Z.: *Rozhodnutí ve věcech trestních*, 2. aktualizované a přepracované vydání, Praha: Leges, 2008, s. 47.

2.1.1. Rozsudek

Rozsudkem rozhoduje jenom soud, žádný jiný orgán činný v trestním řízení není k tomuto povolán. Rozsudkem je zpravidla, až na několik výjimek, rozhodováno ve věci samé a z tohoto důvodu zaujímá rozsudek výsadní postavení oproti jiným rozhodnutím. Je to právě rozsudek, kterým lze uložit obviněnému za spáchaný trestný čin spravedlivý trest. Proto jej můžeme chápat jako jeden z nástrojů prevence proti páchání trestné činnosti a prostředek k výchově společnosti, která například prostřednictvím médií, méně často už účastí na soudním jednání v podobě veřejnosti, získává širší povědomí o hranicích trestního práva. Primární funkcí rozsudku ovšem zůstává aplikace zákona na konkrétní případ, čímž je zajišťována ochrana zájmů chráněných trestním právem.⁴

Rozsudek se rozpadá do čtyř částí, které tvoří jeden souvislý celek: úvodní část, kde se po úvodní slovech „Jménem republiky“ musí nacházet označení soudu, o jehož rozsudek jde, i jména a příjmení soudců, kteří se rozhodování zúčastnili, den a místo vyhlášení rozsudku, výrokovou část, která obsahuje výrok soudu s uvedením zákonných ustanovení, jichž bylo použito, odůvodnění a pokud zákon nestanoví něco jiného pak i poučení o opravném prostředku.

Trestní řád klade velký důraz na přesné označení obžalovaného, a proto v rozsudku musí být označen údajem svého jména a příjmení, dnem a místem narození, zaměstnáním, bydlištěm a případně jinými údaji. Tento důraz je namístě, protože je nežádoucí a z pohledu trestního práva nepřijatelné, aby obžalovaný byl nesprávně označen, což plyne i z následující judikatury: „Vyjde-li na základě soudu dříve neznámých skutečností nebo důkazů po právní moci rozsudku najevo, že obžalovaný v něm byl nesprávně označen údaji jiné osoby (např. jménem nebo příjmením této osoby, datem jejího narození), popř. údaji neexistující osoby, přičemž k tomuto vadnému označení jeho osoby došlo již při vyhlášení rozsudku, pak jsou splněny podmínky uvedené v ustanovení § 278 odst 1. větě první trestního řádu pro podání návrhu na povolení obnovy řízení.“⁵

Tytéž přísná kritéria, která jsou kladena na označení obžalovaného jsou kladena i na označení skutku, za který byl obžalovaný odsuzujícím rozsudkem uznán vinným nebo naopak zproštěn obžaloby. Proto je ve výroku nutné uvést přesné označení trestného činu, jeho zákonné pojmenování, uvedení příslušného zákonného ustanovení, místa, času, způsobu

⁴ JELÍNEK, J., ŘÍHA, J., SOVÁK, Z.: *Rozhodnutí ve věcech trestních*, 2. aktualizované a přepracované vydání, Praha: Leges, 2008, s. 49-50.

⁵ Rozhodnutí č. 57/2002 Sb. rozh. tr.

spáchání trestného činu a popřípadě uvést rozhodující skutečnosti tak, aby čin nemohl být zaměněn s jiným činem.

Aby byly splněny všechny zákonné náležitosti, je potřeba se na rozsudku řádně usnést, vyhlásit jej, vyhotovit a oznámit jej doručením. Jelikož rozsudek požívá mezi ostatními rozhodnutími výsadní postavení, je nutné, aby při usnášení se na rozsudku nedocházelo k nežádoucím okolním vlivům, díky kterým by rozsudek mohl být následně zpochybněn. Z výše uvedeného důvodu je v trestním řádu přesně staven postup v ustanovení § 127 odst. 1, který nám říká, že při poradě a hlasování o rozsudku nesmí být kromě soudců, přísedících a zapisovatele, jejichž jednání bezprostředně předcházelo vydání rozsudku, přítomen nikdo jiný. Dále je ve výše zmíněném ustanovení přesně popsán postup při hlasování, které je tajné, jelikož pro něj platí podmínky uvedené v § 127 odst. 1 trestního řádu.⁶

„Rozsudek je třeba vyhlásit veřejně, jak výslovně stanoví čl. 96 odst. 2 Ústavy, § 200 odst. 2 trestního řádu, § 54 odst. 3 zák. mládeže a § 6 odst. 2 zákona o soudech a soudcích. K veřejnému vyhlášení musí dojít i v případě, že veřejnost byla pro celé jednání nebo jeho část vyloučena (§ 200 odst. 1 trestního řádu).“⁷

Z výše uvedených ustanovení lze dovodit, že rozsudek je zásadní rozhodnutí, a proto je v mnoha právních předpisech včetně Ústavy zdůrazněno, že rozsudek musí být vyhlášen veřejně.

Při vyhlášení rozsudku je nutno dodržet formu a náležitou důstojnost, jelikož v trestním řízení se právě rozsudkem rozhoduje o vině a trestu. Rozsudek, dle ustanovení § 128 trestního řádu, vylašuje předseda senátu, který uvede úvodní slova „Jménem republiky“, plné znění výroku a alespoň podstatnou část odůvodnění. Aby rozsudek plnil svůj výchovný účel, je vhodné jej vyhlásit pokud možno hned po skončení jednání, které rozsudku předcházelo, není-li to možné, lze vyhlášení rozsudku odročit nejdéle na dobu tří dnů.

Každý rozsudek se vyhotovuje písemně a toto vyhotovení musí být dle § 129 trestního řádu ve shodě s obsahem rozsudku, který byl vyhlášen. Je-li nesoulad mezi rozsudkem, který byl vyhlášen a jeho písemným vyhotovením, připadá do úvahy postup dle § 131 trestního řádu, podle kterého předseda senátu může zvláštním usnesením kdykoliv opravit písemné chyby a nebo jiné zřejmé nesprávnosti. Rozsudek musí být písemně vyhotoven v zákonem daných lhůtách, které je možno za specifických zákonem upravených podmínek prodloužit.

⁶ JELÍNEK, J., ŘÍHA, J., SOVÁK, Z.: *Rozhodnutí ve věcech trestních*, 2. aktualizované a přepracované vydání, Praha: Leges, 2008, s. 53.

⁷ JELÍNEK, J. a kolektiv : *Trestní právo procesní*. 5. vydání, Praha: Linde, 2008, s. 404.

Pro kompletnost rozsudku je nezbytně nutné, aby rozsudek samotný byl stvrzen podpisem předsedy senátu a toho, kdo jej vypracoval.

Rozsudek se doručuje ve formě opisu nikoliv originálu všem osobám, které jsou vyjmenovány v ustanovení § 130 trestního řádu, tudíž zejména obžalovanému, státnímu zástupci, zúčastněné osobě, poškozenému, pokud uplatnil řádně nárok na náhradu škody, dále má-li obžalovaný obhájce nebo zákonného zástupce, je doručováno i jim, nastane-li stejná situace u poškozeného, potom je doručováno pouze obhájci nebo zákonnému zástupci.⁸ Právě doručením je započat běh lhůty pro podání opravného prostředku, ať už se jedná o opravný prostředek řádný nebo mimořádný.

2.1.2. Usnesení

Usnesení je nejvíce používanou formou rozhodnutí v trestním řízení. Toto je dáno ustanovením § 119 trestního řádu. Usnesením mohou rozhodovat všechny orgány činné v trestním řízení. Díky různým možnostem použití usnesení je forma i obsah usnesení oproti rozsudku jednodušší. Usnesení se stejně jako rozsudek skládá ze čtyř částí a to sice z úvodní části, ve které je oproti rozsudku vynecháno sousloví „Jménem republiky“, výrokové části, odůvodnění a poučení o opravném prostředku.

Usnesení se podobně jako rozsudek musí usnést, zpravidla se vyhláší, vyhotovuje a oznamuje. Trestní řád nám stanovuje výjimky, kdy se usnesení nemusí vyhlášovat, a to pozitivním výčtem v ustanovení § 135 trestního řádu a dále v ustanovení § 136 trestního řádu nám říká, ve kterých případech usnesení není třeba vyhotovit. Usnesení je možno oznámit doručením opisu usnesení anebo oznámením v přítomnosti toho, koho se usnesení přímo týká nebo osoby, která k vydání usnesení dala svým návrhem podnět. Lhůta pro podání opravného prostředku, podobně jako u rozsudku, počíná běžet až od oznámení usnesení.⁹

⁸ JELÍNEK, J., ŘÍHA, J., SOVÁK, Z.: *Rozhodnutí ve věcech trestních*, 2. aktualizované a přepracované vydání, Praha: Leges, 2008, s. 61.

⁹ JELÍNEK, J. a kolektiv : *Trestní právo procesní*. 5. vydání, Praha: Linde, 2008, s. 402.

2.1.3. Trestní příkaz

Trestní příkaz je možno chápat jako odklon v trestním řízení společně s podmíněným zastavením trestního stíhání, narovnáním, podmíněným nepodáním návrhu na potrestání a odstoupením od trestního stíhání v řízení ve věcech mladistvých.¹⁰

Trestní příkaz řadíme mezi rozhodnutí v trestním řízení, kterým se rozhoduje ve věci samé. Je upraven v trestním řádu v hlavě dvacáté s názvem „Zvláštní způsoby řízení“, konkrétně v ustanovení § 314e a následujících. Trestním příkazem se rozhoduje o vině a trestu. Má specifickou povahu oproti jiným rozhodnutím, pramenící zejména z faktu, že po splnění zákonných podmínek ustanovení § 314e a násl. záleží na uvážení samosoudce, zda se rozhodne institut trestního příkazu využít a rozhodnout tak pouze na základě trestního spisu nebo dá přednost projednání věci v hlavním líčení. Jedná se o institut, který je používán ve skutkově méně závažných trestních věcech, u kterých není nezbytně nutné je projednávat v hlavním líčení. Některými autory je trestní příkaz považován za zvlášť závažnou odchylku od obecného způsobu řízení.¹¹ Trestním příkazem je možno uložit pouze trest, který je taxativně vyjmenovaný v ustanovení § 314e trestního řádu, a nelze jím uložit ochranné opatření. „Trestní příkaz má povahu odsuzujícího rozsudku, a proto není možné jeho prostřednictvím obžalovaného zprostit viny ani upustit od jeho potrestání.“¹²

Trestní příkaz se dělí na tři části a to sice část úvodní, výrokovou a poučení o právu podat odpor. Trestní příkaz je nutno vyhotovit a oznámit, a to tak, že se obviněnému doručí do vlastních rukou. Jiný druh doručení nepřipadá v úvahu, zejména vzhledem k následkům, které trestní příkaz může obviněnému přinášet. Oproti rozsudku tedy odpadá institut usnášení a vyhlásování. Šířeji bude o trestním příkazu pojednáno níže, jelikož právě tento institut je náplní mé diplomové práce.

¹⁰ MUSIL, J., KRATOCHÍL, V., ŠÁMAL, P. a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 3. přepracované a doplnění vydání, Praha: C.H.Beck, 2007, s. 832.

¹¹ CÍSAŘOVÁ, D., FENYK, J., GRÍVNA, T. a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 2. vydání, Praha: ASPI a.s., 2008, s. 700.

¹² JELÍNEK, J., ŘÍHA, J., SOVÁK, Z.: *Rozhodnutí ve věcech trestních*, 2. aktualizované a přepracované vydání, Praha: Leges, 2008, s. 69.

2.1.4. Rozhodnutí svého druhu

Ve výčtu rozhodnutí v trestním řízení nelze opomenout tzv. rozhodnutí svého druhu (*sui generis*), kterým je obžaloba (§ 176 a násl. trestního řádu), návrh na potrestání (§ 179d trestního řádu) a různé nařízení a příkazy - příkladmo :

- příkaz k zatčení (§ 69 odst. 2 trestního řádu)
- příkaz k odnětí věci důležité pro trestní řízení (§ 79 odst. 1 trestního řádu)
- příkaz k domovní prohlídce (§ 83 trestního řádu)
- příkaz k prohlídce jiných prostor a pozemků (§ 83a trestního řádu)
- příkaz k osobní prohlídce (§ 83b trestního řádu)
- příkaz k provedení důkazů v bytě, obydlí, jiných prostorách a na pozemku (§ 85 trestního řádu)
- příkaz k vydání zásilky (§ 86 trestního řádu)
- příkaz k záměně zásilky (§ 87a trestního řádu)
- příkaz k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu (§ 88 trestního řádu)
- příkaz k zajištění údajů o telekomunikačním provozu (§ 88a trestního řádu)
- zatýkáací rozkaz (§ 384 trestního řádu)¹³

2.2. Právní moc rozhodnutí

„Pravomocné je takové rozhodnutí, které již nelze zvrátit řádným opravným prostředkem.“¹⁴ Předchozí věta přesně a jasně vystihuje, co právní moc znamená a jaké z ní lze v souvislosti s rozhodnutím, a to nejen v trestních věcech, vyvodit závěry. Pokud dle výše uvedené premisy rozhodnutí nabylo právní moci, pak nabude nové kvality spočívající v nezměnitelnosti a závaznosti takového pravomocného rozhodnutí.

Nezměnitelnost je formálním stránkou právní moci a bez ohledu na správnost rozhodnutí již nelze vydat ve věci rozhodnutí jiné. Předchozí ovšem neplatí zcela bez výjimky, jelikož trestní řád České republiky užívá tzv. relativní nezměnitelnosti rozhodnutí. Jinými slovy v určitých přesně stanovených případech je možné, pravomocné rozhodnutí zrušit a nahradit jej jiným rozhodnutím, které odpovídá skutečnosti zjištěné v trestním řízení.

¹³ JELÍNEK, J., ŘÍHA, J., SOVÁK, Z.: *Rozhodnutí ve věcech trestních*, 2. aktualizované a přepracované vydání, Praha: Leges, 2008, s. 83.

¹⁴ JELÍNEK, J. a kolektiv : *Trestní právo procesní*. 5. vydání, Praha: Linde, 2008, s. 406.

Výjimky z formální právní moci můžeme spatřovat například v mimořádných opravných prostředcích, zrušení usnesení o zastavení trestního stíhání, navrácení lhůty, uložení souhrnného trestu, beneficiu cohaesionis, vyhovění ústavní stížnosti a tak dále.¹⁵

Materiální stránkou právní moci se rozumí závaznost rozhodnutí. Závaznost spatřujeme zejména ve skutečnosti, že věc, která byla jednou rozhodnuta, se v rámci zásady *ne bis in idem* nestane předmětem projednávání v jiném procesu. „Nabytím právní moci rozhodnutí vzniká překážka věci rozhodnuté, ke které musí orgány činné v trestním řízení přihlížet z úřední povinnosti.“¹⁶ Vlastností materiální právní moci požívají pouze rozhodnutí vydaná na území České republiky a členských států Evropské unie, na rozhodnutí jiných států se materiální právní moc nevztahuje, a proto nelze vyloučit nové trestní stíhání pro tentýž skutek.

Výše uvedené vlastnosti právní moci mají zásadní dopad na právní stabilitu společenských vztahů, která se odráží v právní jistotě, kdy každý občan společnosti dokáže přesně odhadnout, co mu v případě zákonem nedovoleného chování potažmo nedodržení zákonem stanovených povinností hrozí.

Trestní řád stanovuje, že do právní moci vstupuje dle ustanovení § 139 trestního řádu rozsudek, dle § 140 trestního řádu usnesení a dle § 314g trestního řádu trestní příkaz. Nutno podotknout, že do právní moci vstupuje pouze výrok rozhodnutí, nikoliv odůvodnění popřípadě jiná část rozhodnutí.

Právní moc můžeme rozdělit na právní moc absolutní a relativní. Absolutní právní moc nastává ve chvíli, kdy se rozhodnutí stalo pravomocným a žádná z osob, která byla oprávněna podat řádný opravný prostředek takto neučinila. Zatímco o částečné právní moci hovoříme v případě, že rozhodnutí nabylo právní moci pouze vůči některým osobám, které byly oprávněny podat řádný opravný prostředek, jelikož jiné osoby tohoto svého oprávnění využily, a proto se vůči nim rozhodnutí nestalo pravomocným. Právní moc se dále dělí na úplnou a částečnou, kdy úplná právní moc je chápána jako rozhodnutí, které již není možno napadnout v žádné jeho části, zatímco částečná právní moc je chápána tak, že i po podání řádného opravného prostředku některý z výroků rozhodnutí nelze přezkoumat a tudíž je tento výrok rozhodnutí pravomocný.¹⁷

¹⁵ JELÍNEK, J., ŘÍHA, J., SOVÁK, Z.: *Rozhodnutí ve věcech trestních*, 2. aktualizované a přepracované vydání, Praha: Leges, 2008, s. 90-93.

¹⁶ JELÍNEK, J., ŘÍHA, J., SOVÁK, Z.: *Rozhodnutí ve věcech trestních*, 2. aktualizované a přepracované vydání, Praha: Leges, 2008, s. 93.

¹⁷ JELÍNEK, J. a kolektiv : *Trestní právo procesní*. 5. vydání, Praha: Linde, 2008, s. 407.

2.3. Vykonatelnost rozhodnutí

Vykonatelnost je jednou z vlastností rozhodnutí. Vykonatelnost rozsudku nastává dle ustanovení § 139 odst. 1 trestního řádu ve stejnou dobu jako právní moc, stejně tak tomu je u trestního příkazu. Jinak je tomu u usnesení, které je vykonatelné i přesto, že nenabylo právní moci, vykonatelnost je vázána nabytí právní moci pouze v případě, kdy je řádnému opravnému prostředku – stížnosti, přiznán odkladný účinek (dle ustanovení § 141 odst. 4 trestního řádu).

Z výše uvedeného lze dovodit, že vykonatelnost je s právní mocí úzce spjata a nastává souběžně s právní mocí, ale v případě usnesení může nastat i dříve. Vykonatelnost je podmínkou pro samotný výkon rozhodnutí, nejedná se však o vzájemně zaměnitelné pojmy.

3. Vývoj právní úpravy trestního příkazu

3.1. Zavedení trestního příkazu

Trestní příkaz byl zaveden poprvé na našem území zákonem číslo 31/1929 Sb., který nabyl účinnosti dne 1.4. 1929. Je nutno dodat, že z pohledu evropského v této době již není trestní příkaz ničím novým a cizí právní úpravy již tento pojem znají. Trestní příkaz je v Evropě tradiční a nejstarší formou odklonu.¹⁸

Ve výše uvedeném zákonu se stanovuje, za jakých podmínek lze vydat trestní příkaz, jaký je obsah trestního příkazu a případnou možnost opravného prostředku v podobě odporu.

V době platnosti a účinnosti zákona č. 31/1929 Sb., mohl soud vydat bez předcházejícího řízení trestní příkaz proti obviněnému, který v době činu dovršil osmnáctý rok věku a byl na svobodě za podmíněk:

- 1) učinil-li veřejný úřad, veřejný úředník neb orgán na podkladě vlastního služebního postřehu nebo výslovného doznání před ním učiněného trestní oznámení pro takový přestupek nebo přečin, náležející k příslušnosti okresního soudu, na který je stanoven v zákoně trest na svobodě nejvýše šesti měsíců nebo trest peněžitý neb oba tyto tresty

- 2) soud neměl pochybnosti o pravdivost takového oznámení

Trestní příkaz naopak nelze vydat, pokud veřejný žalobce nesouhlasí s výší trestu, kterou zamýšlel soudce uložit, nebo s tím, aby odsouzení bylo podmíněné.

Trestním příkazem mohl být uložen trest odnětí svobody¹⁹ v maximální délce trvání sedmi dnů, a to jak podmíněný tak i nepodmíněný, dále trest peněžitý nejvýše 500,- Kčs nebo oba tyto tresty společně a dále i trest propadnutí věcí. Zákon stanovuje, že není možné uložit trest ztráty volebního práva.²⁰

¹⁸ MUSIL, J., KRATOCHVÍL, V., ŠÁMAL, P., a kolektiv: *Kurs trestního práva, Trestní právo procesní*. Praha: C.H.Beck, 1999, s. 455.

¹⁹ V původní textu zákona se obviněnému ukládá trest na svobodě.

²⁰ Rozhodnutí Nejvyššího soudu : Zm I 654/29, které říká, že trestním příkazem je možno uložit jenom takový druh trest, který zákon výslovně umožňuje.

Náhradní trest stanovený za peněžitý trest sám o sobě, tak i s uloženým trestem odnětím svobody nesměl přesáhnout délky sedmi dní. Trestní příkaz byl zásadně doručován do vlastních rukou a jiný způsob doručení nepřipadal do úvahy.

Proti trestnímu příkazu bylo možné ve lhůtě osmi dní od jeho doručení podat odpor, který sloužil jako řádný opravný prostředek. Odpor mohl podat sám obviněný nebo osoby, které měly právo podat v jeho prospěch odvolání. Byl-li podán odpor ve stanové lhůtě soud trestní příkaz zrušil a zavedl řádné řízení. Velmi důležitou skutečností je, že již v této právní úpravě platila zásada zákazu *reformatio in peius*, který byl nicméně omezen pro případ, že by se skutkový podklad rozhodnutí podstatně změnil.

Tato právní úprava byla zrušena zákonem č. 319/1948 Sb., o zlidovění soudnictví.²¹

3.2. Opětovné zavedení trestního příkazu

Po několikaleté odmlce byl trestní příkaz opětovně zaveden novelou trestního řádu, jež byla provedena zákonem č. 48/1973 Sb., kterým byl do hlavy devatenácté vložen nový oddíl pátý, který zaváděl, že samosoudce může v řízení o přečinech vydat trestní příkaz bez projednání věci, za podmínek :

- 1) jestliže se obviněný v průběhu objasňování doznal a samosoudce vzhledem k výsledkům objasňování nemá důvod pochybovat o pravdivosti tohoto doznání anebo jestliže rozhodné skutečnosti jsou zjištěny vlastním pozorováním veřejného orgánu, a
- 2) jestliže prokurátor navrhl vydání trestního příkazu nebo souhlasil, aby trestní příkaz byl vydán; návrh nebo souhlas prokurátora se musí vztahovat též na druh a výměru trestu, který se má trestním příkazem uložit.

„Zavedení institutu trestního příkazu je součástí opatření sledujících zjednodušení, zhospodárnění a urychlení trestního řízení.“²² Trestní příkaz má povahu odsuzujícího rozsudku.

²¹ MUSIL, J., KRATOCHVÍL, V., ŠÁMAL, P., a kolektiv: *Kurs trestního práva, Trestní právo procesní*. Praha: C.H.Beck, 1999, s. 456.

²² RŮŽEK, A. a kol. *Trestní řád – komentář*. Praha: Orbis, 1975, s. 719., rovněž VANTUCH, P. K významu a odpovědnosti trestního příkazu v trestním řádu. *Právní rozhledy*. 1996, č. 1, s. 5.

Oproti předchozí právní úpravě prokurátor navrhuje vydání trestního příkazu a zejména obviněný se v průběhu objasňování musí doznat ke spáchanému skutku. Přičemž „doznání obviněného jako podmínka pro vydání trestního příkazu musí být takové, že samosoudce při zhodnocení výsledků předsoudního řízení nebude mít důvod pochybovat o jeho pravdivosti. Po obsahové stránce se musí doznání vztahovat na celý skutek. Jsou-li rozpory mezi výpovědí obviněného a dalšími důkazy, i když jen v otázce rozsahu způsobené škody, lze tyto rozpory odstranit jen projednáním věci v hlavní léčeni.“²³ Návrh nebo souhlas prokurátora s vydáním trestního příkazu a doznání obviněného musí být dáno současně, jedná se tedy o kumulativní podmínky.

Společně s těmito zásadními změnami se dostaly novou podobu i tresty, které bylo možné trestním příkazem uložit. Jednalo se o trest odnětí svobody do dvou měsíců, nápravné opatření do čtyř měsíců, zákaz činnosti do dvou let, peněžitý trest do 5.000,- Kčs a propadnutí věci. Náhradní trest, který byl uložen za peněžitý trest, nesměl ani společně s trestem odnětí svobody přesáhnout délku trvání dvou měsíců.

Dle zákona č. 48/1973 Sb., samosoudce mohl vydat trestní příkaz jen za podmínek stanovených v ustanovení § 314e odst. 1 trestního řádu u méně závažných trestných činů = přečinů, jichž bylo v zákoně o přečinech obsaženo jedenáct.²⁴ Dále trestní příkaz nebylo možno vydat v řízení proti mladistvému, v řízení proti osobě, která byla zbavena způsobilost k právním úkonům nebo jejíž způsobilost k právním úkonům byla omezena, jestliže mělo být rozhodováno o ochranném opatření nebo jestliže měl být uložen souhrnný trest a předchozí trest byl uložen rozsudkem.

Řádným opravným prostředkem proti trestnímu příkazu bylo podání odporu v osmidenní lhůtě ode dne doručení trestního příkazu. Odpor mohl být podán obviněným nebo osobou, která je oprávněna v jeho prospěch podat odvolání. Toto ovšem neplatilo pro prokurátora, jelikož aby byly splněny podmínky pro vydání trestního příkazu, musel prokurátor buď sám trestní příkaz navrhnout, popřípadě s ním souhlasit, bylo by tudíž nelogické, aby prokurátor mohl ve prospěch obviněného podat odpor. Zákaz *reformatio in peius* byl zachován ve stejné míře jako v předcházející právní úpravě.

Za zmínku ještě stojí postavení poškozeného při vydání trestního příkazu, který byl odkázán se svým, byť i třeba včas uplatněným nárokem, na řízení ve věcech občanskoprávních nebo na řízení před jiným příslušným orgánem, jelikož trestním příkazem

²³ Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR sp.zn. 1 TZ 29/77.

²⁴ VANTUCH, P. K významu a odpovědnosti trestního příkazu v trestním řádu. *Právní rozhledy*. 1996, č. 1, s. 5.

nebylo možno uložit povinnost k náhradě škody. Vydáním trestního příkazu se tedy nepochybně zhoršovalo postavení poškozeného.²⁵

V této podobě vydržel institut trestního příkazu dvě dekády. Poté byl trestní příkaz zrušen poslanci Federálního shromáždění jako „protiústavní institut popírající právo obviněného na obhajobu“ za současného zrušení zákona o přečinech novelou trestního řádu č. 178/1990 Sb.²⁶

3.3. Znovuzavedení trestního příkazu s účinností k 1.1.1994

Trestní příkaz byl znovu zaveden do našeho právního řádu z důvodu své nutnosti, jelikož se ukázalo nezbytným používat odklonů pro vyřešení méně závažných trestných činů. Jedním z dalších důvodů byl obecný nárůst kriminality, který byl zaznamenán v České republice po roce 1989.²⁷ Novelou zákona č. 292/1993 Sb., se do trestního řádu navrátil trestní příkaz společně s novým institutem trestního práva v podobě podmíněného zastavení trestního stíhání. Zajímavý názor přináší důvodová zpráva k novela zákona č. 292/1993, která k institutu trestního příkazu uvádí, že soud má v hlavním líčení projednávat především věci, které si takové pozornosti skutečně zaslouží.²⁸ Odůvodnění, které nám důvodová zpráva poskytuje je ostře kritizováno odbornou veřejností.²⁹ Jelikož určit „jaká věc si zaslouží projednání v hlavním líčení“³⁰, je nesmírně složité.

Výše uvedená novela nabyla účinnosti dne 1.1.1994. Samosoudce, dle této právní úpravy, může bez projednání věci v hlavním líčení vydat trestní příkaz, jestliže je skutkový stav spolehlivě prokázán opatřenými důkazy. Trestní příkaz tedy mohl být vydán pouze samosoudcem, a to pouze u trestných činů, za které trestní zákon stanoví trest, jehož horní hranice nepřevyšuje pět let. Z tohoto vyplývá, že vydání trestního příkazu již není vázáno na doznání obviněného ani na návrh nebo souhlas státního zástupce. Samosoudce musí hodnotit předložené důkazy do takové míry, zda je jimi prokázán skutkový stav, o němž nejsou důvodné pochybnosti, v rozsahu potřebném pro vydání trestního příkazu.³¹

²⁵ JELÍNEK, J., ŘÍHA, J., SOVÁK, Z.: *Rozhodnutí ve věcech trestních*, 2. aktualizované a přepracované vydání, Praha: Leges, 2008, s. 73.

²⁶ MUSIL, J., KRATOCHVÍL, V., ŠÁMAL, P., a kolektiv: *Kurs trestního práva, Trestní právo procesní*. Praha: C.H.Beck, 1999, s. 456.

²⁷ ZEMAN, J. Některé aspekty úpravy trestního příkazu. *Trestní právo*. 1999, č.12. s.11.

²⁸ Důvodová zpráva k zákonu č. 292/1993 Sb., s.39-40.

²⁹ například Doc. JUDr. Pavel Vantuch, CSc.

³⁰ Důvodová zpráva k zákonu č. 292/1993 Sb., s.39-40.

³¹ JELÍNEK, J., ŘÍHA, J., SOVÁK, Z.: *Rozhodnutí ve věcech trestních*, 2. aktualizované a přepracované vydání, Praha: Leges, 2008, s. 74.

Oproti minulé právní úpravě doznal trestní příkaz změn co do trestů, které je jím možno uložit :

- 1) přípustná délka trestu odnětí svobody byla prodloužena ze dvou měsíců až na jeden rok
- 2) trest zákazu činnosti bylo možno uložit až do výše pěti let, oproti dřívějším dvěma létům
- 3) u peněžitého trestu byla prolomena horní hranice 5.000,- Kčs, a to tak, že dle ustanovení §53 odst. 1 trestního řádu je možno trestní příkazem uložit peněžitý trest ve výši 5.000.000,- Kč

Řádným opravným prostředkem proti trestnímu příkazu je odpor, který nově může podat i státní zástupce, jelikož odpadla podmínka, kterou bylo vydání trestního příkazu dle předchozí právní úpravy vázáno na návrh nebo souhlas prokurátora.

Změny doznalo i postavení poškozeného, a to dle mého názoru k lepšímu, jelikož nově se poškozený automaticky neodkazuje na řízení ve věcech občanskoprávních nebo na řízení před jiným orgánem. Důvodem pro výše uvedený postup je ustanovení § 314f odst. 1 písm. e) trestního řádu, kde se uvádí, že trestní příkaz musí obsahovat i výrok o náhradě škody, byl-li nárok na ni řádně uplatněn. V textu zákona můžeme nalézt odkaz na ustavení § 228 a 229 odst. 1 a 2 trestního řádu, které se zabývají podmínkami, za nichž má soud v rozsudku buď uložit obžalovanému, aby nahradil škodu poškozenému, nebo odkázat poškozeného na řízení ve věcech občanskoprávních, popřípadě na řízení před jiným orgánem.

Další velmi významnou změnou, a pro osoby proti nimž je trestní příkaz vydán zejména, je zrušení principu omezeného zákazu reformatio in peius. Dle ustanovení § 314g odst. 2 trestního řádu již není samosoudce v hlavním líčení vázán právní kvalifikací ani druhem a výměrou trestu, které jsou obsaženy v trestním příkazu. Jinými slovy řečeno, samosoudce může v hlavním líčení, které bude nařízeno po podání odporu, uznat obviněného vinným i těžším trestným činem a uložit přísnější trest a to i za předpokladu, že odpor proti trestnímu příkazu byl podán ve prospěch obviněného.³²

³² JELÍNEK, J., ŘÍHA, J., SOVÁK, Z.: *Rozhodnutí ve věcech trestních*, 2. aktualizované a přepracované vydání, Praha: Leges, 2008, s. 75.

3.4. Současná právní úprava

Právní úprava trestního příkazu zavedená novelou zákona č. 292/1993 Sb., do současnosti doznala pouze tří zákonem provedených změn. První změna nastala zákonem č. 152/1995 Sb., kdy byl rozšířen okruh trestů, které lze trestním příkazem uložit, a to o trest obecně prospěšných prací.

Druhá změna byla podstatnější a rozsáhlejší v podobě zákona č. 265/2001 Sb., která nabyla účinnosti dne 1.1.2002, a která do právní úpravy trestního příkazu zavádí hned několik novinek.

Nově zákon připouští rozhodnutí trestním příkazem i v případě, že mu předcházelo ne standardní, ale i zkrácené přípravné řízení.³³ Rovněž byl rozšířen okruh trestů, které mohou být trestním příkazem uloženy, a to o trest vyhoštění a trest zákazu pobytu, které jsou shodně omezeny horní hranicí pěti let. Naopak v současné právní úpravě již není možné trestním příkazem uložit nepodmíněný trest odnětí svobody, ale pouze podmíněný trest odnětí svobody v délce trvání jednoho roku. Touto změnou bylo vyhověno Doporučení Rady Evropy č. R (87) 18, ve kterém je preferováno ukládání sankcí peněžitých, ztráty práv s vyloučením jakéhokoliv trestu odnětí svobody.³⁴

Další novinku zaznamenáme v úpravě práva podat odpor proti trestnímu příkazu a to v tom smyslu, že po doručení trestního příkazu je možno se odporu výslovně vzdát. Toto můžeme brát jako napravení nedostatku zákona, kdy u ostatních řádných opravných prostředků toto učít bez dalšího lze.

Poslední novinkou je doplnění ustanovení § 314f odst. 1 písm. f) trestního řádu o povinnost, aby trestní příkaz kromě poučení o právu podat odpor obsahoval též upozornění, že pokud obviněný proti trestnímu příkazu odpor nepodá, vzdává se tím práva na spravedlivý proces. Toto ustanovení bylo do trestního vloženo pro dosažení souladu s ústavními principy ochrany lidských práv a bylo tak vyhověno Doporučení Rady Evropy č. R (87) 18 ohledně zjednodušení trestního řízení.³⁵

Výše uvedené změny, které byly provedeny zákonem č. 265/2001 Sb., jsou dle mého názoru zásadní a podstatným způsobem zkvalitnily právní úpravu trestního příkazu, zejména z hlediska dodržování ústavních principů lidských práv. S tímto ve svém článku nesouhlasí

³³ ŠÁMAL, P. a kolektiv, *Trestní řád komentář – díl II*, 6. vydání, Praha: C.H.Beck, 2008, s. 2379.

³⁴ INSTITUT PRO KRIMINOLOGII A SOCIÁLNÍ PREVENCI. *Zjednodušené řízení trestní*, Praha, 1992, s.10.

³⁵ ŠÁMAL, P. a kolektiv, *Trestní řád komentář – díl II*, 6. vydání, Praha: C.H.Beck, 2008, s. 2387.

Strnadová, když tvrdí, že „Ani institutu trestního příkazu se zákon č. 265/2001 Sb. výrazně nedotkne.“³⁶ Přičemž dále poukazuje na nezávazný charakter Doporučení Rady Evropy č. R (87) 18.³⁷

Třetí a prozatím poslední změnu v oblasti právní úpravy trestního příkazu jsme mohli zaznamenat v souvislosti s účinností nového trestního zákoníku (zákon č. 40/2009 Sb.), a to díky jeho odrazu v novele trestního řádu zákon č. 41/2009 Sb., která nabývá účinnosti k 1.1.2010.

Výše uvedenou novelou se do trestního příkazu promítají nové instituty zavedené trestním zákoníkem. Ke změně dochází v trestech, které je možno trestním příkazem uložit, když nově jsou zavedeny následující: trest domácího vězení do jednoho roku a trest zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce do pěti let, k trestu propadnutí věci se doplňuje nebo jiné majetkové hodnoty.

Nově se trest obecně prospěšných prací ukládá pouze v případě, je-li vyžádána zpráva od probačního úředníka, která obsahuje zjištění o možnostech výkonu takového trestu a o zdravotní způsobilosti obviněného, včetně stanoviska obviněného k uložení tohoto druhu trestu. Trest obecně prospěšných prací je ukládán s přihlédnutím k této zprávě.

Právní úprava trestního příkazu byla logicky doplněna v ustanovení § 314e odst. 4 trestního řádu o souvětí : ukládá-li se trest domácího vězení vedle peněžitého trestu, nesmí souhrn náhradních trestů ukládaných v souvislosti s těmito tresty přesahovat jeden rok.

Novinkou je, že trestní příkaz nemůže být vydán jestliže má být uložen souhrnný trest anebo společný trest a předchozí trest byl uložen rozsudkem.

Co se týče současné platné právní úpravy, ta nám říká v ustanovení § 314e odst. 1 trestního řádu, že samosoudce může bez projednání věci v hlavním líčení vydat trestní příkaz, jestliže skutkový stav je spolehlivě prokázán opatřenými důkazy, a to i ve zjednodušeném řízení konaném po zkráceném přípravném řízení. Při splnění výše uvedených podmínek mohou být trestní příkazem uloženy následující tresty:

- a) trest odnětí svobody do jednoho roku s podmíněným odkladem jeho výkonu
- b) trest domácího vězení do jednoho roku
- c) trest obecně prospěšných prací
- d) trest zákazu činnosti do pěti let
- e) peněžitý trest
- f) trest propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty

³⁶ STRNADOVÁ, L. Odklony ve světle zákona č. 265/2001 Sb. *Trestní právo*. 2001, č. 11. s. 4.

³⁷ Tamtéž.

- g) vyhoštění do pěti let
- h) zákaz pobytu do pěti let
- i) trest zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce do pěti let

Náhradní trest odnětí svobody za peněžitý trest nesmí ani s uloženým trestem odnětí svobody přesahovat jeden rok, ukládá-li se trest domácího vězení vedle peněžitého trestu, nesmí souhrn náhradních trestů ukládaných v souvislosti s těmito tresty přesahovat jeden rok. Trestní příkaz dále nelze vydat v těch specifických případech:

- a) v řízení proti osobě, která je zbavena způsobilosti k právním úkonům nebo jejíž způsobilost k právním úkonům je omezena³⁸
- b) jestliže má být rozhodnuto o ochranném opatření
- c) jestliže má být uložen souhrnný trest nebo společný trest a předchozí trest byl uložen rozsudkem
- d) je-li konáno řízení proti mladistvému, nelze trestní příkaz vydat vůbec³⁹

Opravným prostředkem proti trestnímu příkazu je odpor. V případě jeho podání o něm není rozhodováno soudem druhého stupně, jinými slovy u odporu absentuje devolutivní účinek, který nalezneme například u odvolání.⁴⁰ Odpor může podat obviněný, osoby, které jsou oprávněny podat v jeho prospěch odvolání, a státní zástupce. Odpor se dle ustanovení § 314g odst. 1 a

2 trestního řádu podává u soudu, který trestní příkaz vydal, a to ve lhůtě osmi dní ode dne doručení. Přičemž osobám, které mohou podat odvolání ve prospěch obviněného, s výjimkou státního zástupce, končí lhůta týž den jako obviněnému, a jestliže se trestní příkaz doručuje jak obviněnému, tak jeho obhájci, běží lhůta od pozdějšího doručení. Při užití ustanovení § 61 trestního řádu je možno lhůtu navrátit. Podáním odporu se trestní příkaz automaticky ruší a samosoudce nařídí ve věci hlavní líčení.

³⁸ ŠÁMAL, P. a kolektiv, *Trestní řád komentář – díl II*, 6. vydání, Praha: C.H.Beck, 2008, s. 2381 : Zda je obviněný osobou, která je zbavena způsobilosti k právním úkonům nebo jejíž způsobilost k právním úkonům byla omezena, zjistí samosoudce jen tehdy, je-li taková okolnost uvedena ve spise.

³⁹ ŠÁMAL, P. a kolektiv, *Trestní řád komentář – díl II*, 6. vydání, Praha: C.H.Beck, 2008, s. 2381 : Nadále platí zvláštní úprava, podle níž v řízení ve věci mladistvého nelze vydat trestní příkaz (srov. § 63 zákona o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů – dále jen ZSM). Jen v situaci, kdy se tohoto zvláštního zákona neužije (srov. § 73 ZSM) by mohlo přicházet rozhodnutí formou trestního příkazu v úvahu.

⁴⁰ ŠÁMAL, P. a kolektiv, *Trestní řád komentář – díl II*, 6. vydání, Praha: C.H.Beck, 2008, s. 2389

3.5. Sumarizace hlavních rozdílů mezi současnou a předcházející právní úpravou

V této podkapitole se zaměřím na porovnání hlavních rozdílů mezi současnou právní úpravou a úpravou dle zákona č. 48/1973 Sb., která byla v roce 1990 zrušena, jelikož dle názoru tehdejšího Federálního shromáždění byla považována za protiústavní.

Oproti předešlé právní úpravě se výrazně rozšířil okruh trestních věcí, které je možno vyřídit trestním příkazem. V předešlé právní úpravě se trestním příkazem mohlo rozhodovat pouze v řízení o přečinech. Dnes se trestním příkazem může samosoudce rozhodnout trestním příkazem o trestných činech, na které zákon stanoví trest odnětí svobody v sazbě do pěti let.

Pro vydání trestního příkazu je rozhodující, aby skutkový stav byl spolehlivě prokázán opatřenými důkazy, zatímco u předešlé právní úpravy bylo pro vydání trestního příkazu kumulativně nutné doznání obviněného a zároveň návrh nebo souhlas prokurátora s vydáním trestního příkazu.

Při srovnání právních úprav můžeme sledovat výrazné zpřísnění sankcí, které je z mého pohledu pochopitelné při zohlednění skutečnosti v jakých věcech mohl být podle jednotlivých úprav trestní příkaz vydán.

Státní zástupce může podle stávající úpravy podat odpor, podle předešlé úpravy toto učinit nemohl a nápravy mohl dosáhnout pouze při použití mimořádných opravných prostředků.

Dle současné právní úpravy je v případě řádně uplatněného nároku poškozeného na náhradu škody možno trestním příkazem obviněnému uložit povinnost k náhradě této škody. Poškozený však nemůže proti trestnímu příkazu podat odpor.

V neposlední řadě je nutno zmínit, že v předešlé právní úpravě platila alespoň omezená zásada *reformatio in peius*, kdy přísnější trest bylo možno uložit pouze v případě, že by se skutkový podklad rozhodnutí podstatně změnil. V současné době výše uvedená zásada není v platnosti, a proto se může stát, že po podání odporu samosoudce po nařízení hlavního líčení ve věci uzná obviněného vinným těžším trestním činem a následně mu uloží přísnější trest. Toto vše z důvodu, že samosoudce po podání odporu není vázán právní kvalifikací, druhem ani výměrou trestu uvedenou v trestním příkazu.⁴¹

⁴¹ JELÍNEK, J., ŘÍHA, J., SOVÁK, Z.: *Rozhodnutí ve věcech trestních*, 2. aktualizované a přepracované vydání, Praha: Leges, 2008, s. 73-75.

4. Charakteristika institutu trestního příkazu

Institut trestního příkazu je upraven v zákoně č. 141/1961 Sb., v hlavě dvacáté, jež nese název „Zvláštní způsoby řízení“, konkrétně v ustanoveních § 314e, 314f a 314g.

Jak již bylo napsáno výše, trestní příkaz je možno chápat jako odklon v trestním řízení společně s podmíněným zastavením trestního stíhání, narovnáním, podmíněným nepodáním návrhu na potrestání a odstoupením od trestního stíhání v řízení ve věcech mladistvých.⁴² Jedná se o prostředek, který slouží ke zjednodušení a zrychlení trestních věcí, které jsou skutkově a právně méně složité a tudíž může být účelu trestního řízení⁴³ v těchto věcech dosaženo i bez projednání v hlavním líčení.

Trestní příkaz je rozhodnutím ve věci samé, kterým se rozhoduje o vině, trestu a o řádně uplatněném nároku na náhradu škody, nikoliv ale o ochranném opatření.

Trestním příkazem rozhoduje pouze samosoudce a to o trestných činech, na které zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje pět let. Vydání trestního příkazu je fakultativní a závisí jen na uvážení samosoudce,⁴⁴ zda konkrétní trestní věc bude řešit formou trestního příkazu či nikoliv. Obviněný nemá nárok na vydání trestního příkazu vůči své osobě. Trestní příkaz má dle ustanovení § 314e odst. 5 trestního řádu povahu odsuzujícího rozsudku,⁴⁵ jehož účinky spojené s vyhlášením rozsudku nastávají doručením trestního příkazu obviněnému. Z povahy trestního příkazu vyplývá, že jím obviněný nemůže být zproštěn obžaloby, případně nemůže být upuštěno od potrestání obviněného. Stěžejní podmínkou pro vydání trestního příkazu je, zda byl skutkový stav spolehlivě prokázán opatřenými důkazy.

⁴² MUSIL, J., KRATOCHÍL, V., ŠÁMAL, P. a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 3. přepracované a doplnění vydání, Praha: C.H.Beck, 2007, s. 832.

⁴³ Tímto se rozumí v souladu se zákonem odhalit pachatele skutku, který naplňuje znaky trestného činu podle trestního práva hmotného, vyšetřit tento skutek a postavit pachatele před soud, který rozhodne o jeho vině nebo vině. Jestliže soud shledá pachatele vinným, uloží mu trest nebo ochranné opatření (nebo obojí), případně upustí od potrestání, a zajistí výkon trestu i ochranné opatření. JELÍNEK, J. a kolektiv : *Trestní právo procesní*. 5. vydání, Praha: Linde, 2008, s. 19.

⁴⁴ JELÍNEK, J., ŘÍHA, J., SOVÁK, Z.: *Rozhodnutí ve věcech trestních*, 2. aktualizované a přepracované vydání, Praha: Leges, 2008, s. 69.

⁴⁵ Povahou odsuzujícího rozsudku máme namysli, že pravomocný trestní příkaz je závazný, nezměnitelný, vykonatelný, vytváří překážku věci rozsouzené a také že se následky odsouzení zapisují do rejstříku trestů. Obviněný je dále povinen nahradit náklady řízení, trestní příkaz obsahující výrok o náhradě škody je zároveň exekučním titulem. Proti trestnímu příkazu je možno podat mimořádné opravné prostředky v případě, že proti němu nebyl podán odpor, platí totéž co pro odsuzující rozsudek. Nabyli-li trestní příkaz právní moci, je civilní soud tímto výrokem vázán, že byl trestný čin spáchán.

Podstata trestního příkazu spočívá v tom, že soud nerozhoduje na základě důkazů před ním provedených v hlavním líčení, ale pouze na základě spisu a materiálů v něm obsažených, který mu byl předložen společně s podanou obžalobou nebo návrhem na potrestání. V tomto spisovém materiálu jsou obsaženy důkazy opatřené vyšetřováním v přípravném řízení, ale i informace získané během zkráceného přípravného řízení policejním orgánem nebo státním zástupcem v podstatně jednodušší podobě.⁴⁶

Trestní příkaz je doručován obviněnému, má-li obhájce, doručuje se též tomuto obhájci a dále i státnímu zástupci a poškozenému, který uplatil nárok na náhradu škody. Obviněnému je doručováno do vlastních rukou. Včasným podáním odporu je možno se domoci práva na projednání případu v řádném procesu před soudem v hlavním líčení. Odpor je opravný prostředek proti trestnímu příkazu, kterým se trestní příkaz ruší a samosoudce následně nařídí hlavní líčení ve věci. Odpor je oprávněn podat obviněný, státní zástupce a osoba, která je oprávněna podat odvolání ve prospěch obviněného. Poškozený odpor podat nemůže. Obviněný se může práva na odpor po doručení trestního příkazu vzdát, ale pokud je jednou odpor podán již jej nelze vzít zpět, zejména proto, že podáním odporu se trestní příkaz ruší.

V případě zrušení trestního příkazu včasně podaným odporem není samosoudce vázán právní kvalifikací ani druhem a výměrou trestu obsaženým v trestním příkazu. Což pro obviněného znamená, že se neuplatní zásada zákazu reformatio in peius, a proto mu může, ale nemusí, být uložen i přísnější trest.

Ustanovení § 314g odst. 3 trestního řádu uvádí, že je-li obviněný stíhán pro trestný čin uvedený v ustanovení § 163a trestního řádu, může poškozený vzít souhlas s trestním stíháním zpět až do doby, než je trestní příkaz doručen některé z osob, kterým je ze zákona doručováno. Zpětvzetím souhlasu se trestní příkaz ruší a samosoudce trestní stíhání zastaví.

4.1. Vydání trestního příkazu

4.1.1. Možnost vydání trestního příkazu

Trestní příkaz může vydat pouze samosoudce. Samosoudce koná řízení o trestných činech, na které zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje pět let.

⁴⁶ ŠÁMAL, P. a kolektiv, *Trestní řád komentář – díl II*, 6. vydání, Praha: C.H.Beck, 2008, s. 2378.

Možnost vydání trestního příkazu připadá do úvahy teprve tehdy, pokud samosoudce nepostupuje podle ustanovení § 314c odst. 1 písm. a) až c) trestního řádu.⁴⁷

Trestní příkaz se vydává výlučně bez projednání věci v hlavním líčení, což znamená, že trestní příkaz může být vydán do zahájení hlavního líčení, skutečnost, že hlavní líčení již bylo nařízeno není závadou. K tomuto z judikatury: „Vydanie trestného rozkazu neprichádza do úvahy po začatí hlavného pojednávania.“⁴⁸

Samosoudce může vydat trestní příkaz a uložit v něm obviněnému souhrnný trest nebo společný trest jen za předpokladu, že předchozí trest byl uložen rovněž trestním příkazem. Z tohoto vyplývá, že nelze uložit trestním příkazem souhrnný trest nebo společný trest ve chvíli, kdy předchozí trest byl obviněnému uložen rozsudkem po provedeném hlavním líčení, Takto nelze postupovat ani v případě, kdy by mělo být upuštěno od uložení souhrnného trestu nebo společného trestu nebo dalšího trestu. Další možností, která může v praxi nastat je uložení souhrnného trestu nebo společného trestu rozsudkem, přičemž předchozí trest byl uložen trestním příkazem, kdy tento postup je zcela přípustný.⁴⁹

Byla-li podána obžaloba na více obviněných, není vyloučeno vydat trestní příkaz jen proti některým z nich případně pro některý ze žalovaných skutků téhož obviněného, to vše při dodržení zákonem stanovených podmínek. Tento postup bude vhodný pouze tehdy, když jednotlivé skutky budou oddělitelné a nevzniknou v dalším řízení o zbylých trestných činech v hlavním líčení potíže s dokazováním.⁵⁰

4.1.2. Zákonné podmínky pro vydání trestního příkazu

Hlavní zákonnou podmínkou pro vydání trestního příkazu samosoudcem je dle ustanovení § 314e odst. 1 trestního řádu, že skutkový stav je spolehlivě prokázán opatřenými důkazy. Tato podmínka vychází z ustanovení § 2 odst. 5 trestního řádu.⁵¹

Samosoudce se, díky výše zmíněné zásadě, mnohdy může dostat do nezáviděníhodné situace, jelikož musí hodnotit předložené důkazy společně s podanou obžalobou, případně návrhem na potrestání, v tom směru, zda je jimi dostatečně spolehlivě prokázán skutkový

⁴⁷ Samosoudce dle zákona může učinit některé rozhodnutí uvedené v ustanovení § 188 odst. 1 písm. a) až f), může zastavit trestní stíhání, jsou-li tu okolnosti uvedené v ustanovení § 172 odst. 2 nebo nejsou-li splněny podmínky uvedené v ustanovení § 179a odst. 1 pro konání zjednodušeného řízení, návrh na potrestání odmítne.

⁴⁸ Rozhodnutí č. 4/1975 Sb. rozh. tr.

⁴⁹ ŠÁMAL, P. a kolektiv, *Trestní řád komentář – díl II*, 6. vydání, Praha: C.H.Beck, 2008, s. 2382.

⁵⁰ ŠÁMAL, P. a kolektiv, *Trestní řád komentář – díl II*, 6. vydání, Praha: C.H.Beck, 2008, s. 2380.

⁵¹ Orgány činné v trestním řízení postupují v souladu se svými právy a povinnostmi uvedenými v tomto zákoně a za součinnosti stran tak, aby byl zjištěn skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný pro jejich rozhodnutí.

stav, o němž nejsou důvodné pochybnosti, v rozsahu potřebném pro vydání trestního příkazu.⁵² Samosoudce musí zejména posuzovat jednotlivé důkazy podle svého vnitřního přesvědčení s vědomím skutečnosti, že důkazy nebyly provedeny před soudem, proto by měl v případě jakýchkoli pochybností nařídít hlavní líčení a k vydání trestního příkazu se uchýlit pouze v případě, že o důkazech nemá sebemenší pochybnost.

Výše uvedenou zásadu, že skutkový stav musí být spolehlivě prokázán opatřenými důkazy, je podle mého názoru vhodné ilustrovat na následujících judikátech.

„Má-li znalecký posudek podaný v přípravném řízení zásadní význam pro zjištění skutkového stavu věci a obviněný proti němu uplatnil relevantní námítky, s nimiž se znalec dosud nevypořádal, není splněna podmínka § 314e odst. 1 trestního řádu, že skutkový stav je spolehlivě prokázán opatřenými důkazy, a o podané žalobě proto nelze rozhodnout trestním příkazem. Nepřichází-li v takovém případě v úvahu žádné rozhodnutí podle § 314d odst.1 trestního řádu, samosoudce nařídí konat o obžalobě hlavní líčení a v něm znalce k jeho písemnému posudku za účasti stran vyslechne.“⁵³

„Zákonný předpoklad k vydání trestního příkazu podle § 314e odst. 1 trestního řádu, tj. aby byl skutkový stav spolehlivě prokázán opatřenými důkazy, se týká všech výroků trestního příkazu, které přicházejí v úvahu, včetně výroku o trestu. Uvedená podmínka není splněna, jestliže před vydáním trestního příkazu nebyl opatřen příslušný trestní spis o předchozím odsouzení obviněného, z něhož vyplynula nutnost uložit obviněnému souhrnný trest podle § 35 odst. 1 trestního zákona.“⁵⁴

„Podmínka k vydání trestního příkazu podle § 314e odst. 1 trestního řádu spočívající ve spolehlivém prokázání skutkového stavu není splněna, jestliže opatřenými důkazy nebyla prověřena obhajoba obviněného založená např. na tom, že v době, kdy měl spáchat trestný čin, byl pod vlivem léků a neuvědomoval si své jednání, nebo že způsobil škodu v podstatně jiném rozsahu, než je mu kladeno za vinu. V takovém případě je nezbytné nařídít hlavní líčení a v něm provést důkazy k ověření obhajoby obviněného.“⁵⁵

„Jestliže obviněný pro duševní chorobu, která nastala až po spáchání činu, není schopen chápat smysl trestního stíhání, nemůže být v řízení před samosoudcem vydán trestní příkaz. V takovém případě je třeba trestní stíhání přerušit z důvodu uvedeného v § 173 odst. 1 písm. c) trestního řádu. Skutkový stav musí být proto spolehlivě prokázán také ve vztahu k okolnostem, které, pokud jsou přítomny, vyvolávají nutnost jiného rozhodnutí, než je

⁵² ŠÁMAL, P. a kolektiv, *Trestní řád komentář – díl II*, 6. vydání, Praha: C.H.Beck, 2008, s. 2380.

⁵³ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 1/2001-T 8.

⁵⁴ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, sp.zn. 8/2001-T 214.

⁵⁵ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 20/2003-T 490.

rozhodnutí o vině a trestu, příp. též o náhradě škody, např. právě rozhodnutí o přerušení trestního stíhání.⁵⁶

„Přesné zjištění a označení všech příčin, jež se podílely na vzniku dopravní nehody, z níž vzešlo ublížení na zdraví, má stěžejní význam pro posouzení stupně nebezpečnosti činu pro společnost, jakož i pro posouzení míry zavinění a rozsahu řídicí nezávadné obviněného, což by v konečné podobě mělo nalézt odraz i v rámci úvah o druhu a výměře trestu. Neposkytnou-li dosud shromážděné důkazy dostatečný podklad pro uvedené zjištění, nelze o podané obžalobě rozhodnout trestním příkazem, protože skutkový stav není spolehlivě prokázán.⁵⁷

Dle současné právní úpravy je vydání trestního příkazu možné i ve zjednodušeném řízení konaném po zkráceném přípravném řízení, v němž bude podkladem pro skutková zjištění samosoudce postup dle ustanovení § 179a až 179f trestního řádu.⁵⁸ Pakliže z nich lze spolehlivě prokázat skutkový stav, není nedostatek formy obvyklé jinak ve vyšetřování při jejich opatřování překážkou a podkladem pro skutková zjištění tedy mohou být například i úřední záznamy o podaných vysvětleních, odborná vyjádření a znalecké posudky.⁵⁹

Výše uvedené vyplývá ze zcela jiného pojetí dokazování po novele provedené zákonem č. 265/2001 Sb., když za důkaz jsou nadále považovány za určitých okolností i protokoly sepsané před zahájením trestního stíhání,⁶⁰ případně též úřední záznamy^{61, 62}. Podezřelý je ve zkráceném přípravném řízení vyslechnut tak, že je mu sděleno, z jakého skutku je podezřelý, jaký trestný čin je v tomto skutku spatřován, přičemž na tento výsledek se

⁵⁶ Rozhodnutí č. 28/1999 Sb. rozh. tr.

⁵⁷ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 6/2001-T 165.

⁵⁸ To znamená výsledek podezřelého a další důkazy opatřené zejména způsobem uvedeným v ustanovení § 158 trestního řádu.

⁵⁹ ŠÁMAL, P. a kolektiv, *Trestní řád komentář – díl II*, 6. vydání, Praha: C.H.Beck, 2008, s. 2380.

⁶⁰ srov. ustanovení § 158 odst. 8 a § 158a trestního řádu a ve zkráceném přípravném řízení zejména protokol o výsledku podezřelého dle ustanovení § 179b odst. 3 trestního řádu)

⁶¹ srov. ustanovení § 314d odst. 2 trestního řádu

⁶² Se skutečností, že úřední záznam je právní praxí akceptován jako použitelný důkaz se neztotožňuje odborná veřejnost např. JUDr. Petr Vrtěl v článku Ztížené řízení před samosoudcem, *Trestněprávní revue*; 4/2002, s. 108 a rovněž také JUDr. Pavel Šámal, Ph.D. v článku Zkrácené přípravné řízení, *Trestněprávní revue*; 1/2002, s. 5

Rovněž v článku Jiřího Pácala, soudce Nejvyššího soudu ČR a Jiřího Handlara, asistenta soudce Nejvyššího soudu ČR; Prvé zkušenosti s aplikací novely trestního řádu provedené zákonem č. 265/2001 Sb.; *Právní zpravodaj*, 2003, 12. s. 14-17, můžeme naleznout následující kritiku: „Stalo se přitom pravidlem, že v přípravném řízení jsou o skutečnostech významných pro posouzení skutkového stavu pořizovány obvykle pouze úřední záznamy, které nelze před soudem použít jako důkaz. V důsledku toho pak ve většině případů nelze naplnit základní požadavek pro vydání trestního příkazu, uvedený v ust. § 314e odst. 1 TrŘ, podle něhož lze vydat trestní příkaz pouze tehdy, pokud je skutkový stav spolehlivě prokázán opatřenými důkazy, neboť spis z přípravného řízení takové důkazy neobsahuje. Dosavadní praxe soudů je však přesto taková, že při posuzování, zda je prokázán skutkový stav pro účely vydání trestního příkazu, z úředních záznamů vycházejí a berou je za podklad pro své rozhodnutí. S ohledem na znění § 314e odst. 1 TrŘ a § 158 odst. 5 TrŘ je třeba dospět k závěru, že trestní příkaz je v uvedených případech vydán v rozporu se zákonem.“

obdobně použijí ustanovení o výsledku obviněného, takže obsahově bude takový výsledek zásadně shodný s výsledkem obviněného.

Dle mého osobního názoru mám za to, že samosoudce, který je ve věci příslušný vydat trestní příkaz, by měl velmi pečlivě a bedlivě prozkoumat, zda je splněna zásadní podmínka pro vydání trestního příkazu spočívající v tom, že skutkový stav je spolehlivě prokázán opatřenými důkazy. Pokud o tomto má samosoudce být jen nepatrnou pochybnost, je jeho zákonnou povinností nařídit hlavní líčení ve věci, kde by veškeré pochybnosti měly být rozptýleny a mohl tím být řádně splněn účel trestního řízení.

S ohledem na výše uvedené je nutno mít neustále na paměti, že trestní právo je krajním prostředkem ochrany společnosti a představuje prostředek „poslední instance (ultima ratio)“.⁶³

4.2. Okruh trestů ukládaných trestním příkazem

V případě, že se samosoudce rozhodne, že danou věc bude řešit vydáním trestního příkazu a zároveň je splněna podmínka, že skutkový stav je spolehlivě prokázán opatřenými důkazy, mohou být dle ustanovení § 314e odst. 2 trestního řádu uloženy následující tresty :

- a) trest odnětí svobody do jednoho roku s podmíněným odkladem jeho výkonu,
- b) trest domácího vězení do jednoho roku,
- c) trest obecně prospěšných prací,
- d) trest zákazu činnosti do pěti let,
- e) peněžitý trest,
- f) trest propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty,
- g) vyhoštění do pěti let,
- h) zákaz pobytu do pěti let,
- i) trest zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce do pěti let.

Výčet trestů uvedených ve zmiňovaném ustanovení je taxativní, a proto nelze trestním příkazem uložit žádný jiný trest. Jednotlivé tresty lze ukládat buď jednotlivě nebo kumulativně, pokud tomu nebrání jiné zákonné podmínky. Jisté omezení platí u trestu

⁶³ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část, Zvláštní část*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009, s. 20-21.

peněžitého, je-li kombinován s trestem odnětí svobody případně trestem domácího vězení, potom nesmí délka náhradního trestu odnětí svobody spolu s délkou trestu odnětí svobody případně trestu domácího vězení přesáhnout jeden rok. K charakteristice jednotlivých trestů:

4.2.1. Trest odnětí svobody

Trestním příkazem lze mimo jiné uložit trest odnětí svobody do jednoho roku s podmíněným odkladem jeho výkonu. Ne vždy tomu tak bylo, současný stav byl do trestního řádu zanesen novelou č. 265/2001 Sb., kterou byla odstraněna možnost ukládat trest odnětí svobody nepodmíněně⁶⁴ a tímto bylo alespoň částečně vyhověno Doporučení Rady Evropy č. R (87) 18.⁶⁵

Z dikce ustanovení § 314e odst. 2 písm. a) trestního řádu je patrné, že trestním příkazem lze uložit trest odnětí svobody do jednoho roku s podmíněným odkladem jeho výkonu. Délka trvání podmíněného trestu odnětí svobody nemůže přesáhnout jeden rok. „Horní hranice jednoho roku trestu odnětí svobody, který lze uložit trestním příkazem podle § 314e odst. 2 písm. a) trestního řádu, je nepřekročitelná a platí bez ohledu na trestný čin, za nějž je trest ukládán, a ve vztahu ke kterémukoli pachateli, jenž má být odsouzen trestním příkazem.“⁶⁶

V případech, že je společně s trestem odnětí svobody ukládán i trest peněžitý, nesmí náhradní trest za peněžitý trest přesáhnout společně s trestem odnětí svobody jeden rok. Tuto tezi zastává i judikatura: „Jednou z podmínek, za kterých může samosoudce rozhodnout trestním příkazem, je to, že náhradní trest odnětí svobody za peněžitý trest nepřesáhne spolu s uloženým trestem odnětí svobody 1 rok. Jestliže samosoudce při rozhodování o trestném činu, o kterém jinak lze rozhodnout trestním příkazem, dojde k závěru, že je důvodné uložit vedle trestu odnětí svobody i peněžitý trest, a jestliže náhradní trest odnětí svobody stanovený podle § 54 odst. 3 trestního zákona by spolu s uloženým trestem odnětí svobody přesáhl horní hranici trestní sazby stanovené trestním zákonem, je v takové věci vyloučeno vydání trestního příkazu a samosoudce musí rozhodnout rozsudkem v hlavním líčení. Samosoudce nemůže v tomto případě trestním příkazem upustit od stanovení náhradního trestu s odkazem na

⁶⁴ K právně zajímavé situaci mohlo dojít v souvislosti s citovanou novelou na počátku její účinnosti, kdy byl obviněnému uložen trest odnětí svobody nepodmíněně před vstoupením novely v účinnost tj. do 1.1.2002, ale do této doby mu ještě nebyl doručen. Na toto reaguje rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR 5 Tz 116/2001, které judikuje, že v takovém to případě se s ohledem na ustanovení § 314e odst. 2 trestního řádu v doručování trestního příkazu nepokračuje a ve věci je nutné nařídit hlavní líčení.

⁶⁵ Dle Doporučení Rady Evropy by se trestním příkazem měly ukládat hlavně sankce peněžité a ztráty práv. V přímém rozporu s tímto Doporučením je ukládat nepodmíněné tresty odnětí svobody.

⁶⁶ Rozhodnutí Nejvyššího ČR, sp.zn.11/2001-T 280.

ustanovení § 314e odst. 3 TrŘ. Upustit od stanovení náhradního trestu může samosoudce, vydá-li trestní příkaz, pouze tehdy, rozhoduje-li o trestném činu, na který je trestním zákonem stanovena trestní sazba odnětí svobody s horní hranicí nejvýše 1 rok, pokud vedle trestu odnětí svobody ve výměře na horní hranici trestní sazby uloží i peněžitý trest. Od stanovení náhradního trestu však samosoudce v tomto případě upustí s ohledem na ustanovení § 54 odst. 3 TrZ, a nikoli s ohledem na ustanovení § 314e odst. 3 TrŘ.⁶⁷

V praxi se může objevit i další případ omezení uložení trestu odnětí svobody trestním příkazem. Rozhoduje-li samosoudce například o trestném činu, na který trestní zákoník stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí šest měsíců, pak není možno uložit trestním příkazem trest odnětí svobody přesahující tuto zákonnou mez. Pokud by ovšem samosoudce výše nastíněného postupu nedbal a uložil trestním příkazem trest odnětí svobody v délce trvání jednoho roku s podmíněným odkladem výkonu na dobu dvou let za trestní čin jehož horní hranice sazby odnětí svobody je šest měsíců, poté by se dopustil protiprávního jednání, přičemž by porušil zejména ustanovení § 266 odst. 2 trestního řádu a to tím, že trest je ve zřejmém nepoměru k povaze a závažnosti trestného činu. Ve shora uvedeném případě, by proto bylo možno postupovat prostřednictvím mimořádného opravného prostředku v podobě podání stížnosti pro porušení zákona dle ustanovení § 266 trestního řádu.

Toto dokládá i judikatura : „Pokud horní hranice trestu odnětí svobody, který lze uložit za některý trestný čin (např. maření výkonu úředního rozhodnutí podle § 171 odst. 1 TrZ), nedosahuje horní hranice výměry trestu přípustné pro uložení trestním příkazem podle § 314e odst. 2 TrŘ, je samosoudce rozhodující trestním příkazem limitován hmotněprávní trestní sazbou pro tento trestný čin.“⁶⁸

Stížnost pro porušení zákona může být podána i v případě, kdy je trestním příkazem uložen trest odnětí svobody převyšující délku trvání jednoho roku a tudíž v rozporu s ustanovením § 314e odst. 2 trestního řádu, nehledě na skutečnost, že výše uloženého trestu nepřesahuje maximální možnou výši trestu, kterou je možno uložit dle sazby stanovené zákonem za konkrétní trestný čin.⁶⁹

V neposlední řadě bych zmínil, že maximální výměra jednoho roku platí i pro trest úhrnný, souhrnný a společný trest za pokračování v trestném činu. Je-li však jedním trestním příkazem ukládán zároveň trest souhrnný a trest samostatný či úhrnný, může jejich výměra

⁶⁷ Rozhodnutí č. 36/1996 Sb. rozh. tr.

⁶⁸ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, sp.zn. 1/2001-T 7.

⁶⁹ FASTNER, J. Nejvyšší soud České republiky : K podmínkám vydání trestního příkazu. *Právní rozhledy*, 2001, č.3 s. 134-6.

dohromady překročit jeden rok, neboť se jedná o dva tresty a u každého z nich se podmínky pro uložení posuzují samostatně a odděleně.⁷⁰

4.2.2. Trest domácího vězení

Trest domácího vězení je v našem právním řádu zcela nový institut, který byl zaveden zákonem č. 40/2009 trestní zákoník (dále také jako TZ) s účinností od 1.1.2010. Trest domácího vězení je trestem alternativním k nepodmíněnému trestu odnětí svobody. K výhodám trestu domácího vězení patří skutečnost, že nejsou přetřhány rodinné vazby, dále tento typ trestu není ani zdaleka tak nákladný jako nepodmíněný trest odnětí svobody.⁷¹

Dle ustanovení § 60 odst. 1 trestního zákoníku může soud uložit trest domácího vězení až na dvě léta, odsuzuje-li pachatele přečinu, jestliže vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného přečinu, osobě a poměrům pachatele lze mít důvodně za to, že postačí uložení tohoto trestu, a to případně i vedle jiného trestu. Další podmínkou je písemný slib pachatele, že se ve stanovené době bude zdržovat na určené adrese. Pro případ, že by výkon trestu domácího vězení byl zmařen, uloží soud náhradní trest odnětí svobody až ve výši jednoho roku.

Z výše uvedeného vyvstává otázka, jak bude řešena situace, kdy samosoudce vydá trestní příkaz v němž uloží obviněnému trest domácího vězení aniž by obviněný dal písemný slib s tím, že se ve stanovené době bude zdržovat na určené adrese a následně trestní příkaz nabude právní moci. Lze brát skutečnost, že obviněný soudu nedodal svůj písemný slib za zmaření trestu domácího vězení, jinými slovy nedodržení podmínek stanovených v ustanovení § 60 odst. 3 až 5 TZ? Dle mého názoru ne, jelikož trestní zákoník toto nepovažuje za porušení podmínek stanovených ve výše uvedeném paragrafu. Písemný slib obviněného je totiž jednou z podmínek pro samotné uložení trestu domácího vězení. Dle mého názoru by tedy takovéto vydání trestního příkazu bez předchozího písemného slibu ze strany obviněného mělo za následek porušení zákona, a proto by bylo namístě uplatnit proti takovému rozhodnutí postup dle § 266 trestního řádu tj. mimořádný opravný prostředek spočívající ve stížnosti pro porušení zákona.

Ukládá-li se trest domácího vězení vedle peněžitého trestu, nesmí souhrn náhradních trestů ukládaných v souvislosti s těmito tresty přesahovat jeden rok. Pokud by tento postup nebyl dodržen, lze podobně jako u trestního příkazu, kdy je ukládán trest odnětí svobody

⁷⁰ ŠÁMAL, P. a kolektiv, *Trestní řád komentář – díl II*, 6. vydání, Praha: C.H.Beck, 2008, s. 2381.

⁷¹ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část, Zvláštní část*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009, s. 373.

s podmíněným odkladem jeho výkonu, podat stížnost pro porušení zákona dle ustanovení § 266 trestního řádu.

Osobně se domnívám, že v současné době nebude trest domácího vězení příliš často ukládán, jelikož není dostatečně zajištěn dozor nad výkonem tohoto trestu. Oporu pro své tvrzení shledávám v příkladu Slovenska, kdy trest domácího vězení byl zaveden před několika lety a byl uložen v naprostém minimu případů zejména s ohledem na skutečnost, že není dostatečně zajištěn dozor nad výkonem tohoto trestu.

4.2.3. Trest obecně prospěšných prací

Tento druh trestu je možno trestním příkazem uložit od 1.1.1996, kdy byl zaveden do trestního řádu novelou č. 152/1995 Sb. Další novela, která se dotkla použití trestu obecně prospěšných prací, je z minulého roku zákonem č. 41/2009 Sb.

Trest obecně prospěšných prací nelze uložit společně s trestem odnětí svobody, jelikož představuje alternativu k nepodmíněnému trestu odnětí svobody, což vyplývá i z ustanovení § 65 odst. 2 TZ, podle kterého se nevykonaný trest obecně prospěšných prací přemění na trest odnětí svobody, a to v poměru kdy každá i jen započatá hodina nevykonaného trestu obecně prospěšných prací se přeměňuje na jeden den odnětí svobody.⁷² Trest je možné uložit v rozmezí od 50 do 300 hodin, kdy v předchozí právní úpravě bylo stropem 400 hodin. Samosoudce je oprávněn uložit navíc i přiměřená omezení nebo povinnosti směřující k tomu, aby pachatel vedl řádný život.

Samosoudce nově může uložit trest obecně prospěšných prací jen po předchozím vyžádání zprávy probačního úředníka, která bude obsahovat zjištění o možnostech výkonu tohoto trestu a o zdravotní způsobilosti obviněného, včetně stanoviska obviněného k uložení tohoto trestu. Samosoudce musí k této zprávě přihlídnout.

Zajímavý vliv měla na trest obecně prospěšných prací novela č. 265/2001 Sb., díky níž nelze uložit trestním příkazem nepodmíněný trest odnětí svobody. Nutno podotknout, že uvedená novela se trestu obecně prospěšných prací nijak přímo nedotýkala. Nicméně samosoudci po 1.1.2002 začali místo krátkodobých nepodmíněných trestů odnětí svobody povětšinou ukládat trest obecně prospěšných prací. V případě recidivistů pak docházelo k opakovanému ukládání trestu obecně prospěšných prací, přičemž soudy nezkoumají zda

⁷² JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část, Zvláštní část*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009, s. 377-379.

takový druh trestu byl obviněnému již uložen, respektive zda již byl vykonán. Tímto postupem se mohlo stát, že trest obecně prospěšných prací byl v součtu uložen nad maximální možnou výměru, což znamenalo nezákonnost takto vydaných trestních příkazů, které byly následně rušeny Nejvyšším soudem na základě stížnosti pro porušení zákona dle ustanovení § 266 trestního řádu.⁷³

4.2.4. Trest zákazu činnosti

Trest zákazu činnosti je možno uložit trestním příkazem až do pěti let, což je polovinou maximální výměry. Smyslem tohoto trestu je zabránit odsouzenému v dalším páchání trestné činnosti. Jeho účelem je znemožnit pachateli vykonávat činnost, která by mohla vytvořit podmínky pro páchání určité trestné činnosti. Dle ustanovení § 73 odst. 1 trestního zákoníku může soud zakázat pouze tu činnost, v jejíž souvislosti se pachatel dopustil trestného činu, tímto trestem pachateli není dovoleno vykonávat některá zaměstnání, povolání, funkce nebo činnosti, k nimž je zapotřebí určitého povolení nebo jsou upraveny jinými předpisy (viz. ustanovení § 73 odst. 3 trestního zákoníku). Byl-li trest zákazu činnosti vykonán, hledí se na pachatele, jakoby nebyl odsouzen.⁷⁴

4.2.5. Peněžitý trest

Peněžitý trest je chápán jako alternativa krátkodobých trestů odnětí svobody. Při ukládání peněžitého trestu, a to nejen trestním příkazem, by měl mít soud na mysli zejména skutečnost, že tento druh trestu může neblaze postihnout pachatelovu rodinu, pokud nějakou má a stejně tak i na osoby, které mají vůči pachateli pohledávky. Peněžitý trest tedy nemusí představovat jenom osobní újmu pachatele.⁷⁵

Peněžitý trest je možné uložit buď samostatně anebo jako trest vedlejší, nelze však uložit společně s trestem propadnutí majetku.

⁷³ PÁCAL, J. HANDLAR, J. Prvé zkušenosti soudů s aplikací novely TrŘ provedené zákonem č.265/2001 Sb. *Právní zpravodaj*. 2003, č.12, s. 14-17.

⁷⁴ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část, Zvláštní část*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009, s. 387-388.

⁷⁵ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část, Zvláštní část*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009, s. 382-383.

Co se týče výměry peněžitého trestu tak platná právní úprava doznala značných změn a jestliže dříve bylo rozmezí peněžitého trestu 2.000 Kč a 5.000.000 Kč, pak dle platného trestního zákoníku totiž již neplatí.

Peněžitý trest se ukládá v tzv. denních sazbách, které činí minimálně 100 Kč a maximálně 50.000 Kč. Denní sazba je určitá suma peněz, která musí být uhrazena za každý den s tím, že může být uloženo nejméně 20 a nejvíce 730 denních sazeb. Počet denních sazeb určuje soud s přihlédnutím k povaze a závažnosti spáchaného trestného činu a její výše se stanovuje s ohledem na osobní a majetkové poměry pachatele, přičemž soud vychází z čistého příjmu pachatele. Soud musí velmi citlivě posuzovat, jak vysokou denní sazbu určí, jelikož peněžitý trest může postihovat i rodinu a osoby blízké pachatele, proto je nutné stanovit trest tak, aby byl přiměřený majetkovým poměrům pachatele a nebyl ani příliš mírný a naopak ani devastující. Peněžitý trest je možno zaplatit jednorázově nebo ve splátkách. Soud neuloží peněžitý trest, je-li zřejmé, že by byl nedobytný. Zaplacené částky peněžitého trestu jsou příjmem státu.

Dle platné právní úpravy byla maximální výše peněžitého trestu zvýšena z původních 5.000.000 Kč na dnešních až 36.500.000 Kč. Domnívám se, že současná výše peněžitého trestu je dostatečná.

Pro případ, že by peněžitý trest nebyl vykonán ve stanovené lhůtě, stanoví soud trest náhradní v podobě trestu odnětí svobody a to až na čtyři léta. K tomuto je nutno doplnit, že je-li vydán trestní příkaz a jím uložen peněžitý trest, nesmí náhradní trest přesahovat délku jednoho roku a to ani v případě, že by byl peněžitý trest uložen s trestem odnětí svobody s podmíněným odkladem.

Na pachatele, kterému byl uložen peněžitý trest za přečin spáchaný z nedbalosti se hledí, jakoby nebyl odsouzen, jakmile je trest vykonán nebo bylo od výkonu trestu nebo jeho zbytku pravomocně upuštěno.

4.2.6. Trest propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty

Trest propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty patří mezi majetkové tresty. „Hlavním účelem je zneškodnit věc či jinou majetkovou hodnotu, která by mohl sloužit k dalšímu páčání trestné činnosti, ztížit pachateli podmínky pro páčání dalších trestných

činů a v neposlední řadě odejmout pachateli prospěch z trestné činnosti.⁷⁶ Tento trest nelze uložit společně s peněžitým trestem.

Samosoudce uloží trestním příkazem trest propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty za těchto podmínek :

- 1) jedná se o věc nebo majetkovou hodnotu, která byla užita ke spáchání trestného činu,
- 2) věc nebo majetková hodnota byla určena ke spáchání trestného činu
- 3) věc nebo majetková hodnota byla získána trestným činem nebo jako odměna za něj
- 4) věc nebo majetková hodnota, kterou pachatel byl jen zčásti nabyt za věc nebo majetkovou hodnotu z bodu 3).

Kumulativně s alespoň jednou nebo i více podmínkami musí platit, že v době vydání rozhodnutí musí pachatel věc⁷⁷ nebo jinou majetkovou hodnotu⁷⁸ vlastnit, musí být součástí jeho majetku nebo s ní fakticky jako majitel nakládat.

Jestliže pachatel věc nebo jinou majetkovou hodnotu, kterou soud mohl prohlásit za propadlou podle ustanovení § 70 odst. 1 a 2 trestního zákoníku, před uložením trestu propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty zničí, poškodí nebo jinak znehodnotí, zcizí, učiní neupotřebitelnou, odstraní nebo zužitkuje, zejména spotřebuje, nebo jinak její propadnutí zmaří, může soud uložit propadnutí náhradní hodnoty až do výše, která odpovídá hodnotě takové věci nebo jiné majetkové hodnoty. Propadlá věc, jiná majetková hodnota nebo propadlá náhradní hodnota se stává majetkem státu.

4.2.7. Trest vyhoštění

Novelou č. 265/2001 Sb. byl trest vyhoštění zaveden do právní úpravy trestního příkazu. Tento trest nemůže být uložen občanovi České republiky, jelikož každý občan České republiky má právo na svobodný přístup na území a nemůže být nucen k opuštění republiky, což dokládá článek 14 odst. 4 Listiny základních práv a svobod. Trest vyhoštění rovněž nemůže být uložen osobě, které bylo přiznáno postavení uprchlíka.

⁷⁶ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část, Zvláštní část*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009, s. 384.

⁷⁷ Věcí se rozumí ovladatelná přírodní síla, živá zvířata, zpracované oddělené části lidského těla, peněžní prostředky na účtu a cenné papíry. Dále rovněž věci movité a nemovité, které jsou způsobilé být předmětem vlastnictví.

⁷⁸ Jinou majetkovou hodnotou se podle zákona rozumí právo nebo jiná penězi ocenitelná hodnota, která není věcí.

Z výše uvedeného a zákonné dikce vyplývá, že trest vyhoštění může být uložen pouze cizinci, bude-li ukládán trestním příkazem, je možno jej uložit pouze do pěti let. Účelem trestu je zabránění cizincům v páchání další trestné činnosti na území České republiky. Vyhoštěním se rozumí odnětí práva cizince k dalšímu pobytu na území České republiky a jeho fyzické přemístění do jiného státu.⁷⁹ Vykonáním trestu se na pachatele hledí, jako by nebyl odsouzen.

4.2.8. Trest zákazu pobytu

Trest zákazu pobytu byl do právní úpravy trestního příkazu zaveden stejnou novelou jako trest vyhoštění tedy zákonem č. 265/2001 Sb. I tento trest zasahuje do svobody pohybu a pobytu, která je zaručena ustanovením článku 14 Listiny základních práv a svobod. Trestním příkazem je možno uložit až pětiletý zákaz pobytu, který spočívá v tom, že se obviněný po nabytí právní moci trestního příkazu nesmí zdržovat na určitém místě nebo v určitém obvodu. Samosoudce může nad uložený trest zákazu pobytu stanovit přiměřené omezení směřující k tomu, aby obviněný vedl řádný život.⁸⁰

4.2.9. Trest zákazu vstupu na sportovní, kulturní i jiné společenské akce

Trest zákazu vstupu na sportovní, kulturní i jiné společenské akce byl do právní úpravy trestního příkazu zaveden novelou 41/2009 Sb. Jedná se o trest nový, který patří mezi alternativní tresty, jenž byl do naší právní úpravy zaveden trestním zákoníkem. Účelem tohoto trestu je zabránit známým výtržníkům v páchání dalších výtržností na společenských akcích.

Aby bylo možno uložit výše uvedený trest je nutné, aby pachatel spáchal trestný čin v přímé souvislosti se sportovní, kulturní nebo jinou společenskou akcí. Výše stanovená podmínka není v trestním zákoníku blíže specifikována, a proto bude až na judikatuře soudů, jak široce bude pojata ona přímá souvislost⁸¹ se sportovní, kulturní nebo jinou společenskou akcí.⁸²

⁷⁹ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část, Zvláštní část*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009, s. 391.

⁸⁰ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část, Zvláštní část*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009, s. 388.

⁸¹ Zda například bude brána za přímou souvislost se sportovní, kulturní i jinou společenskou akcí cesta na akci nebo domluvená rvačka po skončení akce?

⁸² JELÍNEK, J. *O novém trestní zákoníku*. Sborník z mezinárodní vědecké konference Olomoucké právnické dny, Praha: Leges, 2009, s. 60-61.

Trestním příkazem je možno uložit tento trest v maximální výši pěti let. Tento druh trestu se mi jeví jako velmi potřebný a domnívám se, že v naší právní úpravě najde své pevné místo.

4.3. Náležitosti trestního příkazu

Náležitosti trestního příkazu upravuje samostatné ustanovení trestního řádu § 314f. odst. 1 písm. a) až f). Trestní příkaz je rozhodnutím ve věci samé, má povahu odsuzujícího rozsudku, a proto se náležitosti trestního příkazu do jisté míry podobají náležitostem rozsudku. Zákonná úprava však na trestní příkaz neklade tak striktní požadavky jako na rozsudek. Proto se trestní příkaz nevydává „Jménem republiky“, a to z důvodu, že trestní příkaz má pouze povahu odsuzujícího rozsudku. Trestní příkaz se vyhotovuje, nedochází k vyhlášení trestního příkazu, a to za žádných okolností. Vyhotovení je bráno jako autentické znění a jak dokládá judikatura,⁸³ nelze jej opravit podle ustanovení § 131 trestního řádu per analogiam. Obsahuje-li autentické vyhotovení trestního příkazu chyby, a to i písařské, lze toto pochybení napravit pouze podáním odporu, čímž je trestní příkaz zrušen a samosoudce ve věci nařídí hlavní líčení. Nepřipadá do úvahy, že by samosoudce po podání odporu vydal trestní příkaz nový, který by již chyby neobsahoval, což dokladuje následující judikát: „Samosoudce nemůže po zrušení trestního příkazu podle § 314g odst. 2 trestního řádu v zákonné lhůtě podaným odporem oprávněnou osobou vydat v téže věci proti témuž obviněnému další trestní příkaz.“⁸⁴

Obsah trestního příkazu může rozvrhnout do tří částí:

- 1) úvodní část, která obsahuje označení soudu, den a místo vydání trestního příkazu a označení obviněného,
- 2) výroková část, která obsahuje výrok o vině a o uloženém trest a výrok o náhradě škody, pokud byl nárok na náhradu škody řádně uplatněn,
- 3) poučení o právu podat odpor.⁸⁵

Ad 1) Stěžejní funkci v úvodní části rozsudku má označení obviněného. Označení musí obsahovat jméno, příjmení, datum a místo narození, zaměstnání obviněného, bydliště,

⁸³ Rozhodnutí č. 66/1978 Sb. rozh. tr.: „Vyhotovení trestního příkazu nelze opravit podle § 131 TrŘ per analogiam. Výrok o vině a o ukládaném trestu v trestním příkazu musí obsahovat též údaje uvedené v § 120 odst. 3 a § 122 odst. 1 TrŘ.“

⁸⁴ SR 14/1997

⁸⁵ MUSIL, J., KRATOCHÍL, V., ŠÁMAL, P. a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 3. přepracované a doplnění vydání, Praha: C.H.Beck, 2007, s. 491.

popřípadě další údaje,⁸⁶ které jsou nutné pro specifikaci obviněného. Označení obviněného je důležité z hlediska právní jistoty, v případě že by se po právní moci rozhodnutí ukázalo, že obviněný byl nesprávně označen, pak by byly splněny podmínky pro návrh na povolení obnovy řízení uvedené v ustanovení § 278 odst. 1 trestního řádu.⁸⁷ Můžeme tedy shrnout, že přesné označení je podstatné pro dodržení zásady *ne bis in idem*.

Ad 2) Výroková část trestního příkazu obsahuje výrok o vině, ve kterém musí být přesně označen trestný čin, a to sice zákonným pojmenováním, uvedením příslušného zákonného ustanovení, ale zejména i vymezením skutku včetně uvedení místa, času a způsobu spáchání, popřípadě i uvedením jiných skutečností jichž je třeba, aby skutek nemohl být zaměněn s jiným (tzv. skutková věta), jakož i uvedením všech zákonných znaků včetně těch, které odůvodňují určitou trestní sazbu (tzv. právní věta).⁸⁸ Skutek vyjádřený ve výroku o vině nemusí být identický se skutkem, který je popsán v obžalobě nebo v návrhu na potrestání. Samosoudce může vydat trestní příkaz pouze v případě, je-li zachována totožnost skutku.

Výrok o trestu musí obsahovat údaje, které jsou uvedené v ustanovení § 122 odst. 1 a § 124 trestního řádu. Jedná se o zákonná ustanovení, podle nichž byl trest vyměřen, jde-li o trest odnětí svobody s podmíněným odkladem jeho výkonu, je nutné stanovit zkušební dobu a její trvání. Již výše bylo zmíněno, že trestním příkazem není možno upustit od potrestání.

Výroková část trestního příkazu obsahuje výrok o náhradě škody, pokud je nárok na náhradu škody poškozeným nebo jeho zákonným zástupcem řádně uplatněn.⁸⁹ Z tohoto vyplývá, že výrok o náhradě škody může, ale nemusí být součástí trestního příkazu, záleží zda trestným činem škoda vůbec vznikla a případně zda je řádně uplatněna, k čemuž se vztahuje i judikatura: „Je v rozporu se zákonem (§ 314f odst. 1 písm. e) trestního řádu, § 228 odst. 1 trestního řádu), obsahuje-li trestní příkaz výrok o náhradě škody, aniž byl poškozeným nárok na její náhradu řádně uplatněn. V takovém případě je možno v řízení o stížnosti pro porušení zákona zrušit toliko výrok o náhradě škody, aniž by bylo nutno rušit celý trestní příkaz.“⁹⁰ Ve shora nastíněné situace by nebylo účelné, aby byl rušen trestní příkaz jako celek. Obsahuje-li trestní příkaz správné rozhodnutí o vině a trestu a pouze výrok o náhradě škody je vadný, pak je neúčelným rušit trestní příkaz jako celek.

⁸⁶ Pod těmito údaji si můžeme představit například u žen rodné příjmení a jiné předchozí příjmení; v některých případech je vhodné uvést i rodné číslo; u příslušníků rómské komunity je kupříkladu vhodné označení i přezdívkou používané v této komunitě.

⁸⁷ Ke zmíněné problematice se rovněž vztahuje judikatura – například Rozhodnutí č. 57/2002 Sb. rozh. tr., který je uveden shora.

⁸⁸ MUSIL, J., KRATOCHÍL, V., ŠÁMAL, P. a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 3. přepracované a doplnění vydání, Praha: C.H.Beck, 2007, s. 491.

⁸⁹ Nárok na náhradu škody musí být uplatněn nejpozději do vydání trestního příkazu samosoudcem.

⁹⁰ Rozhodnutí č. 9/2003 Sb. rozh. tr.

Ad 3) Poslední částí trestního příkazu je poučení o řádném opravném prostředku v podobě odporu, kterým se následně trestní příkaz zruší a samosoudce následně nařídí hlavní líčení ve věci. Novelou č. 265/2001 Sb. bylo do naší právní úpravy zavedeno, že poučení o možnosti podání odporu musí obsahovat výslovné upozornění, že obviněný se nepodáním odporu proti trestnímu příkazu vzdává práva na projednání věci v hlavním líčení. Výše uvedené poučení má za cíl dosažení souladu s ústavními principy ochrany lidských práv.

4.4. Doručování trestního příkazu

Právní úprava doručování trestního příkazu je obsažena v ustanovení § 314 f odst. 2 trestního řádu. Trestní příkaz se tedy doručuje obviněnému, státnímu zástupci a poškozenému, pokud však řádně uplatnil svůj nárok na náhradu škody. Má-li obviněný obhájce, pak se doručuje též jemu. Obviněnému se trestní příkaz doručuje zásadně do vlastních rukou a jiná forma doručení není možná, jelikož by se na trestní příkaz hledělo jakoby nebyl doručen vůbec. Doručování obviněnému je v tomto ohledu upraveno natolik striktně z důvodu, že trestní příkaz má povahu odsuzujícího rozsudku, jelikož trestním příkazem nelze upustit od potrestání, musí mu být trestním příkazem uložen trest, což pro obviněného zpravidla znamená určitá omezení související s druhem uloženého trestu. Z tohoto důvodu je nepřípustné, aby bylo doporučováno například náhradním doručením nebo uložením zásilky.

Za doručení trestního příkazu obviněnému se považuje okamžik vyhlášení rozsudku s účinky s tím spojenými. Obviněnému musí být doručen opis trestního příkazu.⁹¹ Toto stanovisko dokladuje i judikatura: „Obviněnému má být doručen do vlastních rukou opis trestního příkazu. Protože faxová kopie nemá takový charakter, nenastávají jejím doručením účinky spojené s vyhlášením odsuzujícího rozsudku, a to ani v případě, že je obviněnému předána dožádaným soudem a obviněný její přijetí svým podpisem potvrdí.“⁹²

Jsou-li dány podmínky, které stanovuje ustanovení §28 odst. 2 trestního řádu,⁹³ je třeba trestní příkaz vyhotovit a obviněnému doručit kromě písemného vyhotovení i jeho

⁹¹ ŠÁMAL, P. a kolektiv, *Trestní řád komentář – díl II*, 6. vydání, Praha: C.H.Beck, 2008, s. 2387.

⁹² Rozhodnutí č. 6/1997 Sb. rozh. tr.

⁹³ Ustanovení § 28 odst. 2 TrŘ upravuje, která rozhodnutí se za stanovených podmínek překládají a dále nás odkazuje na odstavce první, ve kterém se uvádí, že je-li třeba přetlumočit obsah písemnosti, výpovědi nebo jiného procesního úkonu nebo využije-li obviněný právo uvedené v § 2 odst. 14 TrŘ, přibere se tlumočnick.

písemný překlad. Lhůta k podání odporu následně počíná běžet ode dne doručení překladu písemného vyhotovení trestního příkazu.⁹⁴

Judikatura zmiňuje i další případ, který může v souvislosti s doručováním trestního příkazu nastat: „Doručuje-li soud trestní příkaz obviněnému do věznice, je zřejmé, že se obviněný nachází ve výkonu trestu odnětí svobody nebo ve vazbě, byť v jiné trestní věci. Jedná se tedy o případ nutné obhajoby podle § 36 odst. 1 písm. a) trestního řádu, proto musí mít obviněný obhájce, kterému je třeba trestní příkaz rovněž doručit.“⁹⁵ K tomuto je nutno doplnit, že zákonná osmidenní lhůta pro podání odporu běží teprve od toho doručení,⁹⁶ které bylo provedeno později.

Dalším příkladem z judikatury, který se vztahuje na doručování trestního příkazu, je změna právní úpravy předtím, než je trestní příkaz doručen. Tímto mířím k případům, které potencionálně mohly nastat ve spojení s novelou č. 265/2001 Sb., díky které od 1.1.2002 není možné trestním příkazem uložit trestním příkazem jakýkoli nepodmíněný trest odnětí svobody. „Došlo-li po vydání trestního příkazu, který dosud nebyl doručen obviněnému ke změně zákonné úpravy, v jejímž důsledku se stal tento trestní příkaz nezákonným, pak se v jeho doručování obviněnému nepokračuje. V takovém případě lze ve věci bez dalšího nařídit hlavní líčení, neboť trestní příkaz nedoručený obviněnému nemá účinky vyhlášeného odsuzujícího rozsudku.“⁹⁷

Závažným důsledkem doručení trestního příkazu obviněnému, jeho obhájci, poškozenému, osobám, které jsou oprávněny ve prospěch obviněného podat odvolání je, že státní zástupce již nemůže vzít obžalobu nebo návrh na potrestání zpět.⁹⁸ K problematice doručení trestního příkazu se pojí i ustanovení § 163 trestního řádu, které hovoří o trestných činech, jejichž trestní stíhání je možné pouze se souhlasem poškozeného. Poškozený má právo vzít udělený souhlas s trestním stíháním zpět až do doby doručení trestního příkazu. Vezme-li poškozený svůj souhlas zpět, potom se například již vydaný, odeslaný, ale doposud nedoručený trestní příkaz ruší a samosoudce trestní stíhání zastaví.

Na závěr bych rád dodal, že zákonem není stanovena výslovná povinnost doručovat v případě vydání trestního příkazu obžalobu nebo návrh na potrestání, je však vhodné spolu s trestním příkazem tato rozhodnutí svého druhu doručit, neboť obviněný má právo vědět,

⁹⁴ CÍSAŘOVÁ, D., FENYK, J., GŘIVNA, T. a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 2. vydání, Praha: ASPI a.s., 2008, s. 387.

⁹⁵ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, sp.zn. 18/2002-T 428

⁹⁶ Doručuje se obviněnému a jeho obhájci.

⁹⁷ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, sp.zn. 24/2003-T 553

⁹⁸ Pokud využije státní zástupce svého oprávnění vzít obžalobu nebo návrh na potrestání zpět, trestní věc se vrací do přípravného řízení a vydaný trestní příkaz se zruší.

v jakém rozsahu je na něho podána obžaloba a jakým způsobem bylo ve vztahu k ní samosoudcem rozhodnuto. Pro obviněného je důležité se s obžalobou nebo návrhem na potrestání důkladně seznámit, zejména s ohledem na možné podání odporu proti doručenému trestnímu příkazu.

4.5. Právní moc trestního příkazu

Trestní příkaz je rozhodnutím. Rozhodnutí má určité vlastnosti například v podobě právní moci, jejíž podstatnou vlastností, jak bylo napsáno v kapitole zabývající se rozhodnutími, je nezměnitelnost a závaznost rozhodnutí.

Institut právní moci trestního příkazu je se úzce spjat s institutem doručování. Trestní příkaz totiž může nabýt právní moci pouze tehdy, dostane-li se zákonem předepsaným způsobem do sféry vlivu obviněného a ten proti němu nepodá v osmidenní lhůtě odpor, kterým se trestní příkaz ruší. Trestní příkaz se zruší tehdy, podá-li odpor osoba k tomuto oprávněná, naopak trestní příkaz právní moci nabude, jestliže je odpor podán po zákonné lhůtě, osobou neoprávněnou nebo není podán vůbec.

O speciální situaci, kdy trestní příkaz nemůže nabýt právní moci se zmiňuje judikatura: „Trestní příkaz nemůže nabýt právní moci, jestliže v době jeho vydání soudem, ale ještě před doručením obviněnému, bylo vyhlášeno rozhodnutí prezidenta republiky o amnestii, jehož aboliční ustanovení se vztahuje i na skutek, o kterém bylo trestním příkazem rozhodováno. V takovém případě je třeba trestní stíhání obviněného zastavit, pokud obviněný není podle dalších ustanovení rozhodnutí o amnestii z jejího použití vyloučen.“⁹⁹

Větší odbornou polemiku však vyvolává jiný případ, který se právní moci trestního příkazu týká a v praxi může nastat podstatně častěji než vydání amnestie prezidentem republiky. „Jde o situaci, kdy je obviněný v době vydání a následného doručování trestního příkazu ve vazbě v jiné trestní věci. V takovém případě by žádný problém nevznikl, kdyby samosoudce na vazbu obviněného řádně reagoval – konstatoval důvody nutné obhajoby podle § 36 odst. 1 písm. a) trestního řádu a podle § 38 odst. 1 trestního řádu určil obviněnému lhůtu ke zvolení si obhájce. Pokud by si obviněný obhájce nezvolil, byl by mu ustanoven. Problém však vzniká, jestliže samosoudce vazbu obviněného buď vůbec nezjistí nebo ji sice zjistí, ale neuvědomí si, jaká práva z této skutečnosti obviněnému plynou. Výsledkem je, že obviněný

⁹⁹ Rozhodnutí č. 31/2001 Sb. rozh. tr.

není o nutné obhajobě poučen vůbec a nebo je poučen vadně, obhájce si v důsledku toho nezvolí ani mu není soudem ustanoven. Poté je obviněnému trestní příkaz doručen.¹⁰⁰

Autor polemizuje zda i v takovém to případě, kdy je řízení stíženo vadou, může trestní příkaz nabýt právní moci. Autor následnou úvahou dospívá k názoru, že vydaný trestní příkaz nenabude právní moci vůbec. Je ho odůvodnění spočívá v tom, že pokud se jedná o případ nutné obhajoby a obviněný si nezvolí obhájce, případně mu není ustanoven, ač by obhájce ze zákona mít měl, nastává neřešitelný problém s doručováním. Trestní příkaz bude doručen obviněnému, zde je vše v pořádku. Dále by měl být trestní příkaz doručen obhájci, lhůta pro podání odporu podle ustanovení § 314g odst. 1 trestního řádu, běží od toho doručení, které bylo provedeno později.¹⁰¹ Obhájci trestní příkaz nebude možné doručit, jelikož jednoduše není. Z tohoto JUDr. Crha vyvozuje, že sankcí, za porušení práv obviněného na řádnou obhajobu, bude nenabytí právní moci trestního příkazu, a to aniž by obviněný podal odpor v zákonné lhůtě.¹⁰²

Jiného názoru je toho času předseda trestního kolegia Nejvyššího ČR JUDr. Stanislav Rizman, který ve článku reaguje na názor JUDr. Crhy. Uvádí, že okolnost, že obviněný neměl v řízení obhájce, ač ho v řízení měl mít, je nepochybně vadou řízení. Tato vada je natolik závažná, že rozhodnutí, které bylo v takovém řízení vydáno, lze napadnout stížností pro porušení zákona. Autor má za to, že nastane-li důvod pro nutnou obhajobu a i přesto obviněný obhájce nemá, není tato skutečnost důvodem k použití fikce, podle které má-li obviněný obhájce mít a nemá, pak nezapočne běžet zákonná osmidenní lhůta pro podání odporu, i když mu byl trestní příkaz řádně doručen. Vzniklá vada řízení se má, podle JUDr. Rizmana, řešit formou stížnosti pro porušení zákona a ne tím, že trestní příkaz nenabude právní moci vůbec.¹⁰³

Osobně se domnívám, že náhled JUDr. Crhy je pro obviněného mírnější a výhodnější, jelikož trestní příkaz nenabude právní moci a tím ani vykonatelnosti. V případě, že by bylo postupováno dle výkladu JUDr. Rizmana, by sice došlo k procesní vadě řízení, domnívám se však, že průměrný obviněný si toto nemusí uvědomit. Zde shledávám problém v tom, že průměrný obviněný nejspíš nebude vědět, že konkrétně jeho případ spadá pod institut nutné obhajoby s tím, že obviněnému není ustanoven obhájce. Obviněný už vůbec nebude tušit, co dělat pro nápravu této skutečnosti, jelikož stížnost pro porušení zákona pro něj bude spíše nějakým zaklínadlem než druhem mimořádného opravného prostředku. Na druhou stranu

¹⁰⁰ CRHA, L. K právní moci trestního příkazu. *Trestní právo*, 1997, č. 10, s. 2-3.

¹⁰¹ Doručuje se obviněnému a jeho obhájci, ať už zvolenému nebo ustanovenému.

¹⁰² CRHA, L. K právní moci trestního příkazu. *Trestní právo*, 1997, č. 10, s. 2-3.

¹⁰³ RIZMAN, S. O právní moci trestního příkazu jinak. *Trestní právo*, 1997, č.12, s. 13-14.

v trestním příkazu bude obviněný poučen o právu podat proti trestnímu příkazu odpor, pokud jej nepodá přijímá tímto trest za jím spáchaný skutek a ztotožňuje se s obsahem trestního příkazu. Zhodnotím-li výše uvedené společně s názory JUDr. Crhy a JUDr. Rizmana, přikláním se k názoru, aby trestní příkaz nabyl právní moci a obviněný se následně svých práv mohl domoci prostřednictvím stížnosti pro porušení zákona. Toto řešení sice není úplně šťastné, nicméně dle mého názoru, odpovídá znění současnému znění právní úpravy.

4.6. Nepřípustnost vydání trestního příkazu

Trestní příkaz má široké pole uplatnění, není jej však možné vydat vždy. Trestní řád ve svém ustanovení § 314e odst. 5 taxativně stanovuje, kdy trestní příkaz vydat nelze, a to sice v těchto případech :

- a) v řízení proti osobě, která je zbavena způsobilosti k právním úkonům nebo jejíž způsobilost k právním úkonům je omezena,
- b) jestliže má být rozhodováno o ochranném opatření,
- c) jestliže má být uložen souhrnný nebo společný trest a předchozí trest byl uložen rozsudkem.

Dále nelze vydat trestní příkaz proti mladistvému. Zákonem č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže bylo z právní úpravy trestního příkazu vypuštěno ustanovení, které zakazovalo vydat ve věci mladistvého trestní příkaz pouze tehdy, pokud nedovršil osmnáctý rok věku. Nadále však platí zvláštní právní úprava, podle níž v řízení ve věcech mladistvých nelze vydat trestní příkaz (§ 63 zákona o soudnictví ve věcech mládeže – dále jen ZSM). Jen v situaci, kdy se tohoto zvláštního zákona neužije (například při užití § 73 ZSM) by mohl přicházet rozhodnutí formou trestního příkazu do úvahy.¹⁰⁴

Ad a) Účelem tohoto zákonného ustanovení je zvýšená ochrana osob, které jsou zbaveny nebo omezeny ve své způsobilosti k právním úkonům. Zda je obviněný osobou, která je zbavena způsobilosti k právním úkonům nebo jejíž způsobilost byla omezena, zjistí samosoudce pouze tehdy, je-li tato skutečnost uvedena ve spise. Rozhodnutí o zbavení nebo omezení způsobilosti k právním úkonům se vydává v občanskoprávním nesporném řízení, pokud rozhodnutí o zbavení způsobilosti k právním úkonům dosud není pravomocné, není vhodné trestní příkaz vydávat. Má se za to, že zjištěná skutečnost může být i podnětem k nařízení zkoumání duševního stavu obviněného, pokud se tak již dříve nestalo dle ustanovení § 116 trestního řádu. Na tomto místě bych rád zmínil již jednou citovaný judikát

¹⁰⁴ ŠÁMAL, P. a kolektiv, *Trestní řád komentář – díl II*, 6. vydání, Praha: C.H.Beck, 2008, s. 2381.

R 28/99, který dokresluje výše uvedené a to následovně: „Jestliže obviněný pro duševní chorobu, která nastala až po spáchání trestného činu, není schopen chápat smysl trestního stíhání, nemůže být v řízení před samosoudcem vydán trestní příkaz. V takovém případě je třeba trestní stíhání přerušit z důvodu uvedeného v § 173 odst. 1 písm. c) trestního řádu.“¹⁰⁵

Ad b) Uložení ochranného opatření¹⁰⁶ předpokládá konání hlavního líčení ve věci. Trestní příkaz může být vydán pouze do započetí hlavního líčení, takže z tohoto důvodu ochranné opatření není možno uložit trestním příkazem.

Ad c) Samosoudce může vydat trestní příkaz a uložit v něm obviněnému souhrnný trest nebo společný trest, jen jestliže předchozí trest byl uložen trestním příkazem. Předcházel-li však trest uložený rozsudkem po provedeném hlavním líčení, nelze trestní příkaz vydat vůbec, a to ani tehdy, kdyby mělo být upuštěno od uložení souhrnného nebo společného trestu. Opačný případ, který spočívá v uložení souhrnného nebo společného trestu rozsudkem k trestu uloženému trestním příkazem je přístupný.¹⁰⁷

Závěrem bych ještě doplnil, že trestní příkazem nelze obviněného zprostit obžaloby ani upustit od potrestání, což vyplývá z povahy trestního příkazu.

¹⁰⁵ Rozhodnutí č. 28/1999 Sb. rozh. tr.

¹⁰⁶ Ochranným opatřením v tomto případě máme na mysli ochranné léčení nebo zabránění věci. Ochranná výchova, která je rovněž ochranným opatřením taktéž nemůže být uložena trestním příkazem, jelikož tato se ukládá pouze mladistvému, u nichž je vydání trestního příkazu zapovězeno.

¹⁰⁷ ŠÁMAL, P. a kolektiv, *Trestní řád komentář – díl II*, 6. vydání, Praha: C.H.Beck, 2008, s. 2382.

5. Odpor

Odpor je řádným opravným prostředkem společně se stížností a odvoláním. Odpor se používá jako opravný prostředek pouze v souvislosti s trestním příkazem, není možné jej použít proti jinému institutu. Oproti ostatním řádným prostředkům je odpor specifický, jelikož odpor nemá devolutivní účinek jako například odvolání, a proto o něm nebude rozhodovat soud druhého stupně. Je-li odpor podán oprávněnou osobou v zákonné lhůtě, trestní příkaz se zruší a samosoudce nařídí hlavní líčení ve věci. Při následném projednání věci není vázán samosoudce právní kvalifikací ani druhem a výměrou trestu obsaženým v trestním příkazu, z tohoto vyvozujeme, že neplatí zákaz *reformatio in peius*.¹⁰⁸

Odpor je upraven v ustanovení § 314g trestního řádu, které nám zejména říká, kdo je oprávněn podat odpor, v jaké lhůtě a jaký je další postup v trestní věci. Jednou z obecných náležitostí každého trestní příkazu je poučení o právu podat odpor, včetně poučení, že v případě, kdy obviněný odpor nepodá, vzdává se tím práva na projednání věci v hlavním líčení.

Okruh osob, které mohou podat odpor vymezuje právní úprava následovně :

- a) obviněný
- b) osoba, která je oprávněna podat odvolání ve prospěch obviněného
- c) státní zástupce
- d) obhájce

Na tomto místě bych rád rozebral, zda je možné podat odpor ve prospěch či neprospěch obviněného. V komentáři C. H. Beck můžeme nalézt následující : „Odpor může podat obviněný a v jeho prospěch státní zástupce a osoby uvedené v § 247 odst. 2 TrŘ, v řízení proti uprchlému též obhájce, který ho však podává jménem obviněného (srov. § 304 a § 41 odst. 2 slova „za obviněného). V neprospěch obviněného může podat odpor toliko státní zástupce.“¹⁰⁹ Rozlišení, kdo podává odpor proti trestnímu příkazu v prospěch a neprospěch v ustanovení § 314g chybí, jelikož použité sousloví „v jeho prospěch“ je pouze určitou legislativní zkratkou vymezující určitý okruh osob.¹¹⁰ Osobně mám za to, že jelikož se u odporu nepoužije zásada zákazu *reformatio in peius*, pak není možné hovořit o odporu, který

¹⁰⁸ MUSIL, J., KRATOCHÍL, V., ŠÁMAL, P. a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 3. přepracované a doplnění vydání, Praha: C.H.Beck, 2007, s. 492.

¹⁰⁹ ŠÁMAL, P. a kolektiv, *Trestní řád komentář – díl II*, 6. vydání, Praha: C.H.Beck, 2008, s. 2389.

¹¹⁰ CRHA, L. Odpor v neprospěch obviněného – nepřesnost komentářů?. *Trestní právo*, 1999, č.4, s. 8-9.

je podán ve prospěch nebo neprospěch. Mohl by nastat případ, kdy například matka obviněného podá odpor ve prospěch obviněného proti trestnímu příkazu, samosoudce nařídí hlavní líčení ve věci a jelikož není vázán právní kvalifikací ani druhem a výměrou trestu obsaženými v trestním příkazu, rozhodne odsuzujícím rozsudkem, kterým bude odsouzenému uložen přísnější trest než v předchozím trestním příkazu. Toto se může stát i v případě, že odpor byl podán ve prospěch obviněného s jasným úmyslem mu ulehčit a nikoli přitížit. Stejně tak opačná situace může nastat podává-li státní zástupce odpor v neprospěch obviněného.

Ztotožňuji se v názoru s JUDr. Crhou, který má na základě současné právní úpravy za to, že nelze rozlišit, zda je odpor podán ve prospěch nebo neprospěch obviněného.¹¹¹

Odpor se podává u soudu, který trestní příkaz vydal a to v zákonné osmidenní lhůtě. U odporu jakožto právního úkonu se posuzuje podle obsahu a nikoli formy, to dokladuje judikát: „Podání oprávněné osoby v němž by mohl být spatřován odpor proti trestnímu příkazu, nutno posuzovat ve smysl § 58 odst. 1 trestního řádu podle jeho obsahu, i když je neprávne označeno. Je-li takové podání skutečně odporem, který byl podán včas a osobou oprávněnou, trestní příkaz se tím ze zákona ruší a samosoudce nařídí ve věci hlavní líčení.“¹¹² Osobám, které mohou podat odvolání ve prospěch obviněného, s výjimkou státního zástupce končí lhůta týmž dnem jako obviněnému. Jestliže se trestním příkaz doručuje jak obviněnému tak i jeho obhájci, běží lhůta od toho doručení, které bylo provedeno později.

Zajímavý případ může nastat, podá-li obhájce odpor proti trestnímu příkazu dříve, než je doručen samotnému obviněnému.¹¹³ Osobně shledávám tento postup jako nešťastný, jelikož neplatí-li zásada *reformatio in peius*, může se tak stát, že případný rozsudek bude mít, nyní již pro odsouzeného, méně příznivé následky než trestní příkaz. Navíc je zde samozřejmě možnost, že sám obviněný by shledával trest uložený trestním příkazem za přiměřený a mohl by jej akceptovat. V souvislosti s tímto Doc. JUDr. Pavel Vantuch, CSc. uvádí, že dle § 16 odst. 2 advokátního zákona je advokát při výkonu advokacie povinen využívat důsledně všechny zákonné prostředky a v jejich rámci uplatnit v zájmu klienta vše, co podle svého přesvědčení pokládá za prospěšné. Jelikož však obhájce nemůže vyloučit změny v neprospěch obviněného, je více než vhodné, aby obhájce podával odpor vždy až po poradě s obviněným, kdy obviněný vezme na vědomí veškeré následky, které z podání odporu

¹¹¹ Tamtéž

¹¹² SR 35/1997

¹¹³ Tento postup je platnou judikaturou považován za možný : „Obhájce obžalovaného může podat za obžalovaného odpor proti trestnímu příkazu, který byl obhájci doručen, s účinky uvedenými v § 314g odst.2 TrŘ dříve, než byl trestní příkaz doručen obžalovanému.“ PR 4/2000.

pro něj mohou plynout.¹¹⁴ Pro úplnost doplňuji, že obhájce nepodává odpor svým jménem, ale za obviněného a jeho jménem.

Práva na podání odporu je možno se vzdát, a to sice výslovným prohlášením po doručení trestního příkazu. Tato možnost byla do právní úpravy trestního příkazu zavedena novelou č. 265/2001 Sb., rovněž judikatura se zmiňuje o právu vzdát se odporu : „Oprávněná osoba se po doručení trestního příkazu může výslovně vzdát práva odporu podle analogie § 250 odst. 1 trestního řádu. Pokud se obviněný, jenž je plně způsobilý k právním úkonům, výslovně vzdal práva odporu, nemůže poté podat odpor ani prostřednictvím svého obhájce.“¹¹⁵ Obviněný může rovněž vyloučit svým prohlášením právo jiných oprávněných osob podat odpor, vyjma státního zástupce. Pokud není podán proti trestnímu příkazu odpor, nabude trestní příkaz právní moci.

Je-li odpor proti trestnímu příkazu podán, nelze jej již vzít zpět, jelikož podaným odporem se trestní příkaz ruší a samosoudce nařídí ve věci hlavní líčení. Pokud by odpor byl vzat zpět, trestní příkaz by se neobnovil, protože byl již jednou zrušen a zákonodárce takový postup nepovoluje. Toto dokládá judikatura: „Zpětvzetí podaného odporu není možné, protože v době, kdy by k takovému úkonu mělo dojít, je již trestní příkaz v důsledku účinně podaného odporu zrušen a samosoudce je povinen projednat věc v hlavním líčení.“¹¹⁶

V případech, že obviněný z nějakého důležitého důvodu promešká osmidenní zákonnou lhůtu pro podání odporu, je možno postupovat podle ustanovení § 61 trestního řádu a požádat o navrácení lhůty. Trestní řád ve svých ustanoveních neurčuje, který orgán je příslušný o takovéto žádosti rozhodnout, toto stanovila opět až judikatura: „Příslušný rozhodnout o navrácení lhůty k podání odporu je samosoudce, který vydal trestní příkaz. Proti jeho rozhodnutí, ve kterém rozhodl o navrácení lhůty, není přípustná stížnost.“¹¹⁷

Pokud by byl odpor podán opožděně a nebo neoprávněnou osobou, samosoudce tuto skutečnost přípisem sdělí osobě, která odpor podala a zároveň s tímto osobu uvědomí, že trestní příkaz nabyl právní moci a tím se stal vykonatelným.

Byl-li podán proti trestnímu příkazu oprávněnou osobou v osmidenní lhůtě odpor, trestní příkaz se tím ruší a samosoudce nařídí ve věci hlavní líčení. Jak již bylo výše zmíněno odpor nemá devolutivní účinek, a proto bude o obviněném rozhodovat stejný soudce, který vydal trestní příkaz. Samosoudce zpravidla nařídí hlavní líčení, ale existuje zde i zákonná

¹¹⁴ VANTUCH, P. *Obhajoba obviněného*. 2. doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H.Beck, 2002, s. 403.

¹¹⁵ Rozhodnutí č. 64/1999 Sb. rozh. tr.

¹¹⁶ Rozhodnutí č. 32/1997 Sb. rozh. tr.

¹¹⁷ Rozhodnutí č. 56/1998 Sb. rozh. tr.

možnost rozhodnout věc dle ustanovení § 314c odst. 1 trestního řádu.¹¹⁸ Postup, kdy samosoudce opětovně rozhoduje o obviněném v hlavním líčení, je kritizován odbornou veřejností a to zejména v tom smyslu, že samosoudce sice ví, že věc může rozhodnout bez toho, že by byl vázán rozhodnutím obsaženým v trestním příkazu, avšak si je vědom, jak danou věc trestním příkazem rozhodl, což jej podvědomě ovlivňuje, aby jeho nové rozhodnutí bylo totožné s rozhodnutím, které vydal trestním příkazem.¹¹⁹ Je pravdou, že soudce je také jenom člověk, osobně se domnívám, že soudce je člověk, který má vysoké morální a lidské kvality, proto věřím, že v zájmu vydaní nestranného rozhodnutí ve věci je schopen potlačit svoji ješitnost a případně rozhodnout i jinak, než jak bylo rozhodnuto trestním příkazem, ukáže-li se toto jako vhodné.

Trestní příkaz se ruší nezávisle na podání odporu v případě, že je obviněný stíhán pro trestný čin uvedený v ustanovení § 163 trestního řádu¹²⁰ a poškozený vezme zpět souhlas s trestním stíháním. Takto může poškozený učinit až do doby doručení trestního příkazu některé z oprávněných osob. V tomto případě pak má zpětvzetí souhlasu stejný účinek jako řádně podaný odpor, a proto se trestní příkaz ze zákona zrušuje. Rozdílný je však následný postup ve věci, je-li podán odpor, samosoudce následně zpravidla nařídí hlavní líčení ve věci, zatímco při zpětvzetí souhlasu, samosoudce trestní stíhání zastaví.

Zrušení trestního příkazu může docílit i státní zástupce a to tak, že vezme obžalobu zpět do doby, než je trestní příkaz doručen některé z oprávněných osob. Zpětvzetím obžaloby se trestní příkaz ruší a věc se tím vrací do přípravného řízení.

¹¹⁸ Viz. Judikatura : „Podáním odporu proti trestnímu příkazu není při splnění podmínek uvedených v zákoně vyloučen případný postup samosoudce podle § 314c odst. 1 TrŘ. V případě, že samosoudci sloužily shromážděné důkazy nejprve k závěru, že jimi byl skutkový stav spolehlivě prokázán, a proto trestním příkazem uznal obviněného vinným, nemůže tytéž důkazy po podání odporu proti trestnímu příkazu, aniž by provedl hlavní líčení, vyhodnotit způsobem zcela odlišným a trestní stíhání obviněného zastavit.“ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 3/2001-T 73

¹¹⁹ VANTUCH, P. K významu a opodstatněnosti trestního příkazu v trestním řádu. *Právní rozhledy*, 1996, č.1, s.4-9.

¹²⁰ V zákonné úpravě je uveden § 163a, z povahy věci se však jedná o ustanovení § 163 trestního zákona. Tento nesoulad vznikl díky novele zákona č. 265/2000 Sb.

6. Postavení poškození v rámci institutu trestního příkazu

Trestní řád za poškozeného považuje každého, komu bylo trestným činem ublíženo na zdraví, způsobena majetková, morální nebo jiná škoda.¹²¹ Poškozeným tak může být fyzická osoba, právnická osoba i stát. Poškozený má postavení strany v trestním řízení. Rozsah oprávnění poškozeného není vázán na to, zda poškozený umožnil nebo jinak přispěl ke spáchání trestného činu, kterým byla škoda způsobena. Jedinou výjimkou, kterou trestní řád v ustanovení § 44 odst. 1 uvádí, je skutečnost, kdy oprávnění poškozeného nemůže vykonávat ten, kdo je v trestním řízení stíhán jako spoluobviněný.¹²²

Můžeme konstatovat, že trestní řád rozlišuje dvě skupiny poškozených – jednak jsou to poškození, kteří mají nárok na náhradu škody, jednak ti, jimž trestní řád uvedený nárok nepřiznává.¹²³

Trestní řád poškozenému přiznává celou řadu práv, přičemž jsou rozlišována podle skupiny, do které poškozený patří. Poškození, kterým není přiznán nárok na náhradu škody, mají příkladmo následující práva: být poučen o svých právech spolu s možností tyto práva plně uplatnit, právo účastnit se provádění úkonů trestního řízení, používat před orgány činnými v trestní řízení svého mateřského jazyka, žádat státního zástupce o odstranění průtahů ve vyšetřování, nechat se zastupovat zmocněncem, dát podnět k trestnímu stíhání, vyjádřit souhlas s trestním stíháním, podávat stížnosti, činit návrhy na doplnění dokazování, nahlížet do spisu, zúčastnit se hlavního líčení, zúčastnit se veřejného zasedání o odvolání, před skončením řízení se k věci vyjádřit. Poškození, kterým naopak byl přiznán nárok na náhradu škody mají k výše uvedeným právům ještě příkladmo tyto práva: uplatnit proti obviněnému nárok na náhradu škody, právo na poskytnutí peněžité pomoci státu při splnění podmínek dle zákona č. 209/1997 Sb.,¹²⁴ právo být vyrozuměn o hlavním líčení, na doručení opisu rozsudku, odvolat se proti rozsudku, přednesení konečného návrhu při veřejném zasedání o odvolání, uzavřít dohodu s obviněným o náhradě škody, dát souhlas k rozhodnutí soudu o schválení narovnání. Na tomto místě bych chtěl podotknout, že shora vyjmenovaná práva

¹²¹ Ublížením na zdraví se rozumí onemocnění nebo poranění, které je porušením normálních tělesných nebo duševních funkcí, které znesnadňuje výkon obvyklých činností nebo má jiný vliv na obvyklý život poškozeného. Majetkovou škodou je jen skutečně vzniklá škoda, kterou lze vyjádřit v penězích. Za morální škodu je zpravidla způsobena trestnými činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti. Za jinou škodu můžeme považovat škodu způsobenou na právech poškozeného.

¹²² JELÍNEK, J. *Poškozený v českém trestním řízení*, 1. vydání, Praha: Karolinum, 1998, s. 21-22.

¹²³ RŮŽIČKA, M., PŮRY, F., ZEŽULOVÁ, J., *Poškozený a adhezni řízení v České republice*. 1. vydání, Praha: C.H.Beck, 2007, s. 236.

¹²⁴ Zákon o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestné činnosti a o změně a doplnění některých zákonů.

poškozeného nejsou úplná, jedná se o pouze o nástin a příklad práv, kterých může poškozený využít.

6.1. Poškozený a nárok na náhradu škody

Uplatní-li poškozený řádně a včas svůj nárok na náhradu škody proti obviněnému, stává se tak subjektem adhezního řízení, které je součástí trestního řízení. V něm se projednává uplatněný nárok poškozeného na náhradu škody způsobenou trestným činem.¹²⁵

Rozhoduje-li samosoudce o přiznání náhrady škody trestním příkazem, pak zde platí stejná pravidla jako ve standardním trestním řízení.

- 1) Musí se jednat o majetkovou škodu dle trestního práva procesního. Tento způsob vymezení majetkové škody je širší než vymezení občanskoprávní, jelikož zahrnuje do pojmu majetkové škody i újmu na zdraví, morální škodu a jinou škodu.
- 2) Poškozený, který má nárok na náhradu škody, musí svůj nárok uplatnit řádně a včas. Jinými slovy poškozený musí nárok na náhradu škody uplatnit do vydání trestního příkazu.
- 3) Z uplatněného nároku musí být patrné z jakých důvodů a v jaké výši je nárok na náhradu škody uplatňován.
- 4) Nárok na náhradu škody musí být podán oprávněnou osobou proti poškozenému.¹²⁶

Z výše uvedených podmínek je patrné, že není možné, aby poškozený odkazoval na budoucí znalecký posudek, který má vyčíslit škodu. Takto podaný návrh na náhradu škody by nesplňoval podmínku řádného uplatnění nároku, což dokládá judikatura: „Vyjádření poškozeného, že nárok na náhradu škody uplatňuje ve výši, která bude vyčíslena znalcem, nebo že se připojuje k trestnímu stíhání ve smyslu § 43 trestního řádu, nelze považovat za řádné uplatnění nároku na náhradu škody podle § 43 trestního řádu. Je v rozporu se zákonem, obsahuje-li trestní příkaz výrok o náhradě škody, aniž byl poškozeným nárok na její náhradu řádně uplatněn. V takovém případě je možno v řízení o stížnosti pro porušení zákona zrušit toliko výrok o náhradě škody, aniž by bylo nutno rušit celý trestní příkaz.“¹²⁷

¹²⁵ RŮŽIČKA, M., PÚRY, F., ZEZULOVÁ, J., *Poškozený a adhezní řízení v České republice*. 1. vydání, Praha: C.H.Beck, 2007, s. 455.

¹²⁶ SOLOTÁŘ, A., PURÝ, F., ŠÁMAL, P., *Alternativní řešení trestních věcí v praxi*, 1. vydání, Praha : C.H.Beck, 2000, s. 156-157.

¹²⁷ Rozhodnutí č. 49/2003 Sb. rozh. tr.

Pokud je věc rozhodována trestní příkazem a zároveň poškozený řádně a včas uplatnil nárok na náhradu škody, pak musí být poškozenému tento trestný příkaz ze zákona doručen.

Je-li vydán trestní příkaz obsahující výrok o náhradě škody a poškozený s tímto výrokiem nesouhlasí, nemá poškozený právo podat proti takovému trestnímu příkazu odpor a současně neexistuje ani jiný řádný opravný prostředek. Pro srovnání můžeme uvést případ, kdy samosoudce nevyužije svého oprávnění a nevydá ve věci trestní příkaz, nýbrž nařídí hlavní líčení a celou věc následně rozhodne meritorním rozsudkem, který bude obsahovat výrok o náhradě škody. V případě, že s tímto rozsudkem nebude poškozený spokojen, pak má možnost využít svého zákonného práva na odvolání pro nesprávnost výroku o náhradě škody. Poškozený se v případě rozhodnutí trestním příkazem dostává do situace, kdy se nárokem na náhradu škody způsobenou trestným činem bude muset obrátit na soud v řízení občanskoprávním, které bude spojeno s dalšími finančními náklady, opětovným probíráním nepříjemné zkušenosti, vyvolané trestným činem a v neposlední řadě čekáním na rozhodnutí v horizontu několika let. Jediná možnost, která tento nepříznivý stav může zvrátit je odpor podaný státním zástupcem. Tímto řádně a včas podaným odporem se trestní příkaz zruší a samosoudce v dané věci nařídí hlavní líčení.

Skutečnost, že poškozený nemůže podat proti trestnímu příkazu, konkrétně proti výroku o náhradě škody, odpor je kritizována odbornou veřejností. Tento stav je správně označován za situaci, kdy se poškozený jako procesní strana dostává do nerovného postavení. Z mého subjektivního pohledu se mi jeví nutné zdůraznit, že poškozenému není umožněno dosáhnout nápravy vadného rozhodnutí o náhradě škody ani v případě, kdy samosoudce opomenul o náhradě škody rozhodnout, ačkoliv nárok na náhradu škody byl řádně a včas uplatněn, anebo kdy sice měl samosoudce ve skutkových zjištění dostatek podkladů pro rozhodnutí o náhradě škody, ale přesto takové rozhodnutí nevydal.¹²⁸

Toto nerovné postavení poškozeného je možno napravit zavedením možnosti podání odporu proti výroku o náhradě škody, kterým by se nerušil trestní příkaz jako celek, ale pouze jeho výrok o náhradě škody. K podání tohoto odporu by byl oprávněn poškozený, jenž řádně a včas uplatnil nárok na náhradu škody. Samosoudce by následně o náhradě škody mohl rozhodnout, anebo odkázat poškozeného na řízení ve věcech občanskoprávních.¹²⁹

K výše uvedenému postupu se osobně přikláním i já, jelikož poškozený, je-li věc rozhodována trestním příkazem, je v nevýhodném postavení již od počátku. Může totiž nastat

¹²⁸ JELÍNEK, J., *Poškozený v českém trestním řízení*, 1. vydání, Praha: Karolinum, 1998, s. 175.

¹²⁹ JELÍNEK, J., ŘÍHA, J., SOVÁK, Z.: *Rozhodnutí ve věcech trestních*, 2. aktualizované a přepracované vydání, Praha: Leges, 2008, s. 82.

situace, kdy poškozený hodlá uplatnit svůj nárok na náhradu škody až na začátku hlavního líčení,¹³⁰ kterého se ale nedočká, pokud je věc rozhodnuta trestním příkazem. Následně poškozenému není trestní příkaz doručen, jelikož před vydáním trestního příkazu neuplatnil nárok na náhradu škody.

Druhá část odborné veřejnosti výše nastíněný názor potřeby zavedení možnosti podání odporu poškozeným nesdílí a je proti. Za hlavní argument lze považovat, že by výše uvedený postup nebyl účelný vzhledem k povaze odporu. Je-li podán oprávněnou osobou odpor proti trestnímu příkazu ve stanovené lhůtě, pak samosoudce trestní příkaz zruší a ve věci nařídí hlavní líčení. Toto je hlavním důvodem, proč se části odborné veřejnosti zdá neúčelné, aby samosoudce nařizoval hlavní líčení ve věci pouze kvůli opravě výroku o náhradě škody. Mgr. Hrnčířík zastává následující názor: „Pokud by tedy poškozený byl oprávněn podat proti trestnímu příkazu odpor, hrozilo by, že účel trestního příkazu by byl zmařen tím, že poškozený by tímto opravným prostředkem trestní příkaz napadal pouze s ohledem na svůj nesouhlas s výrokem o náhradě škody, zvláště pokud by tento nesouhlas spočíval názoru nepodloženým platným právem poškozeného. Současnou právní úpravu tak lze podpořit s tím, že právo poškozeného na řádné přiznání nároku náhrady škody v této situaci hájí státní zástupce.“¹³¹

V odborné literatuře se můžeme setkat s názorem, který polemizuje se skutečností, že poškozený je ve výrazně nevýhodné pozici. Postavení poškozeného v trestním řízení je nutno vázat na jeho účel, který sleduje v trestním procesu, kdy poškozený uplatňuje svoje práva tak, aby se domohl svého soukromého zájmu, a proto nemusí být ve vztahu k obviněnému nestranný. Z tohoto důvodu není možno, aby poškozený měl shodná procesní práva jako obviněný, který v rámci trestního procesu vystupuje ve zcela jiné roli. V neposlední řadě je zdůrazňováno, že smyslem trestního procesu v první řadě není chránit poškozeného a dosáhnout toho, aby mu byla uhrazena škoda, ale zjištění trestného činu jeho pachatele a vyslovení spravedlivého a zákonného výroku o vině a trestu. Proto je výrok o náhradě škody chápán spíše jako vedlejší produkt, nikoli stěžejní cíl.¹³²

Jiný problém spatřuje Mgr. Byzovová, která upozorňuje, že není jasné v jakém řízení by se po podání odporu směřujícím proti výroku o náhradě škody dále rozhodovalo, jak by se

¹³⁰ dle ustanovení § 43 odst. 3 věta druhá trestního řádu je návrh na náhradu škody třeba učinit nejpozději u hlavního líčení před zahájením dokazování.

¹³¹ HRNČIŘÍK, Tomáš. *Oprávnění poškozeného napadat meritorní rozhodnutí orgánů činných v trestním řízení*. [online]. [cit.15. ledna 2010]. http://www.ipravnik.cz/cz/clanky/trestni-pravo/art_4966/opraveni-poskozeneho-napadat-meritorni-rozhodnuti-organu-cinnych-v-trestnim-rizeni.aspx

¹³² RŮŽIČKA, M., PŮRY, F., ZEŽULOVÁ, J., *Poškozený a adhezní řízení v České republice*. 1. vydání, Praha: C.H.Beck, 2007, s. 695-696.

zjišťovalo stanovisko poškozeného a obviněného, jakou formou by samosoudce rozhodoval a případně zda by byl proti takovému rozhodnutí opravný prostředek.¹³³

I přes výše uvedené argumenty se domnívám, že je namístě do budoucna přiznat poškozenému, který řádně a včas uplatnil svůj nárok na náhradu škody, právo na odpor proti výroku o náhradě škody. Je pravdou, že současná právní úprava se bude muset změnit a zákonem se nově stanoví, jakým způsobem se bude o takto podaném odporu poškozeným rozhodovat a jaké budou následné opravné prostředky, proti takovému rozhodnutí. Příkladem pro budoucí právní úpravu odporu nám může být právní úprava Slovenska, kde poškozený může podat odpor proti výroku o náhradě škody.

6.2. Souhlas s trestním stíháním

Poškozený může trestní řízení výrazně ovlivnit zpětvzetím souhlasu s trestním stíháním, toto právo mu je přiznáno v ustanovení § 163 trestního řádu, podle kterého je výslovný souhlas poškozeného nutný pro trestní stíhání u taxativně vyjmenovaných trestných činů. Poškozený může jednou udělený souhlas kdykoliv odejmout do doby než se odvolací soud odebere k závěrečné poradě. Při aplikaci výše uvedeného na trestní příkaz mám za to, že zpětvzetí souhlasu poškozeného je účinné do okamžiku doručení některé z oprávněných osob. Zpětvzetím souhlasu s trestním stíháním se trestní příkaz zrušuje a trestní stíhání se zastaví. Je-li souhlas s trestním stíháním jednou vzat zpět nebo výslovně odepřen, není možné jej v téže věci opět udělit. Trestní řád myslí i na případy, kdy je pro poškozeného těžké se rozhodnout zda souhlas s trestním stíháním vysloví či nikoli. V takovém případě se použije ustanovení § 163a odst. 2 trestního řádu, díky němuž orgán činný v trestním řízení poskytne poškozenému přiměřenou lhůtu pro vyjádření, která není delší 30 dnů. Po marném uplynutí této lhůty již souhlas s trestním stíháním dát nelze. O výše uvedeném je nutné poškozeného písemně poučit.

¹³³ BYZOVÁ, Silvia. *Poškozený a odklony v trestním řízení*. [online]. [cit. 11. ledna 2010]. <http://tisk.juristic.cz/174574/tisk/old>

7. Porovnání české a slovenské právní úpravy

Ve slovenské právní úpravě můžeme nalézt institut trestního příkazu v zákoně č. 301/2005 Z. z. trestný poriadok, konkrétně ve čtvrtém díle v ustanoveních § 353 - § 357.

Slovenská právní úprava je v mnohém podobná té české, ale i tak zde můžeme najít několik podstatných rozdílů, které jsou značně diskutabilní. Trestní příkaz dle slovenské právní úpravy vydává rovněž samosoudce bez projednání věci v hlavním líčení, jestliže je skutkový stav spolehlivě prokázán opatřenými důkazy. První zásadní rozdíl spatřuji v možnosti vydání trestního příkazu samosoudcem v řízení o trestných činech jejichž horní hranice nepřevyšuje osm let odnětí svobody. Toto samosoudci umožňuje rozhodnout trestním příkazem o ještě větším počtu věcí než je tomu u nás.¹³⁴

Další zásadní rozdíl při porovnání obou právních úprav nalezneme u výčtu trestů, které je možno trestným příkazem uložit. Slovenská právní úprava umožňuje trestním příkazem uložit trest odnětí svobody v délce trvání tří let a trest zákazu činnosti do osmi let. Tyto tresty jsou v porovnání s českou právní úpravou mnohem přísnější. Zejména trest odnětí svobody do tří let je v porovnání s naším trestem odnětí svobody do jednoho roku s podmíněným odkladem jeho výkonu ve značném nepoměru. Trest odnětí svobody do tří let je v přímém rozporu s Doporučením Rady Evropy¹³⁵ č. R (87) 18, podle něhož by se trestním příkazem měly ukládat hlavně sankce peněžité a ztráty práv, rozhodně ne tresty nepodmíněného odnětí svobody. Náhradní trest odnětí svobody za peněžitý trest nesmí ani s uloženým trestem odnětí svobody přesahovat tři roky.

Oproti české právní úpravě v té slovenské nenalezneme tresty vyhoštění, zákazu pobytu a trest zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce. Trestním příkazem je na Slovensku možno uložit ochranné opatření, což u nás možné není. V případě, že samosoudce potřebuje k vydání ochranného opatření provést další důkazy, učiní tak ve veřejném zasedání.

Drobnou odchylku můžeme nalézt v obsahu trestního příkazu, kdy slovenská právní úprava vyžaduje, aby trestní příkaz obsahoval i jméno a příjmení samosoudce, který trestní příkaz vydal, nutno podotknout, že trestní příkazy vydávané v České republice jméno a příjmení samosoudce rovněž obsahují, ač toto ustanovení § 314f trestního řádu nestanovuje.

¹³⁴ Toto řešení nepovažuji za šťastné, jelikož trestní příkaz by neměl být užíván více než je třeba. Samosoudce na Slovensku díky ustanovení § 349 trestného poriadku může rozhodovat o drtivé většině trestných činů právě trestním příkazem, což se mi nejeví jako vhodné.

¹³⁵ Slovensko je členem Rady Evropy od 30.6.1993 stejně jako Česká republika.

Dále trestní příkaz obsahuje dle ustanovení § 354 trestného poriadku výrok o ochranném opatření, pokud bylo uloženo.

Částečně rozdílná je i právní úprava odporu - řádného opravného prostředku proti trestnímu příkazu. Odpor může podat i poškozený, což je zásadní rozdíl oproti české právní úpravě. Poškozený má právo podat odpor proti výroku o náhradě škody, je-li takovýto odpor podán, pak se trestní příkaz neruší jako celek, ale ruší se pouze výrok o náhradě škody. Samosoudce následně odkáže poškozeného usnesením na řízení ve věcech občanskoprávních nebo na řízení před jiným příslušným orgánem. Dle slovenské právní úpravy je možno jednou řádně podaný odpor vzít zpět a to až dokud nezačne hlavní líčení. Odpor může účinně vzít zpět obviněný, osoby, které jsou oprávněné v jeho prospěch podat odvolání, poškozený a prokurátor. Osoba, která je oprávněna podat odvolání ve prospěch obviněného, může vzít odpor zpět pouze s výslovným souhlasem obviněného. Samosoudce vezme zpětvzetí odporu na vědomí usnesením.

Právní moc trestního příkazu podle slovenské právní úpravy nastane, pokud odpor nebyl podán, uplynutím lhůty pro jeho podání nebo zpětvzetím odporu, a to dnem kdy byl vzat zpět.

Ustanovení § 357 trestného poriadku umožňuje, aby při opravě trestního příkazu bylo přiměřeno použito postupu pro opravu vyhotovení rozsudku. O výše uvedeném rozhoduje samosoudce usnesením.

8. Právní úprava trestního příkazu de lege ferenda

Trestní příkaz má v naší právní úpravě pevné místo. Svým charakterem umožňuje efektivně řešit méně závažnou trestnou činnost. Trestní příkaz je na jedné straně nezbytnou součástí trestního práva procesního, na druhé straně je mnohdy oprávněně kritizován. Kritika pramení zejména z nedokonalosti právní úpravy, která není vždy úplně šťastně zvolena, a proto se ze strany odborné veřejnosti ozývají hlasy po změně právní úpravy. V této kapitole chci nastínit možné změny, aby trestní příkaz více odpovídal požadavkům, které jsou na něj kladeny a také více šetřil práva jednotlivých procesních stran.

Zásadní problém shledávám v širokém okruhu věcí, ve kterém je trestní příkaz možno vydat. Trestní příkaz může vydat pouze samosoudce, což je jediným omezením pro vydání trestního příkazu.¹³⁶ Toto znamená, že trestní příkaz lze použít zhruba na čtyři pětiny všech trestných činů.¹³⁷ Takto vymezený okruh věcí se mi zdá příliš široký a trestním příkazem se tak může rozhodovat i o trestných činech, kdy je mnohem vhodnější projednat věc v hlavním líčení. Osobně bych se přikláněl ke stanovení nové hranice, která by odrážela účel k jakému má být trestní příkaz používán, čímž je rozhodování o méně závažných trestných činech. Při konkrétním určení této hranice souhlasím s prof. Jelínkem, který za optimální považuje vydat trestní příkaz v řízení o trestných činech, na které zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje dvě léta.¹³⁸ Obdobné názory můžeme nalézt i v článcích v odborných časopisech.¹³⁹ Výše uvedenou problematikou se zabývá i věcný záměr nového trestního řádu, který stanovuje, že trestní příkaz se vydává za zákonem stanovených podmínek v řízení o přečinech.¹⁴⁰ Toto řešení se mi zdá být pouze na půli cesty, ale nutno dodat, že se jedná pouze o věcný záměr, proto je možno doufat, že v tomto ohledu dojde ke změně.

Další problém spatřuji ve skutečnosti, že se v řízení, které následuje po podání odporu proti trestnímu příkazu neuplatní zásada zákazu reformatio in peius. Prolomení zásady zákazu reformatio in peius je dáno ustanovením § 314g odst. 2 trestního řádu, které říká, že při

¹³⁶ Trestní příkaz je tedy možno vydat v řízení o trestných činech, na které zákon stanoví odnětí svobody jehož horní hranice nepřevyšuje pět let.

¹³⁷ Hovořím-li o čtyřech pětinach trestných činů, pak kvalifikované skutkové podstaty nepovažuji za samostatné trestné činy.

¹³⁸ JELÍNEK, J., ŘÍHA, J., SOVÁK, Z.: *Rozhodnutí ve věcech trestních*, 2. aktualizované a přepracované vydání, Praha: Leges, 2008, s. 81.

¹³⁹ např.: ZEMAN, J. Některé aspekty úpravy trestního příkazu. *Trestní právo*. 1999, č.12. s.12.

¹⁴⁰ Věcný záměr trestního řádu dostupný z:

<http://portal.justice.cz/Justice2/ms/ms.aspx?j=33&o=23&k=4980&d=281460>, s.94

projednání věci není samosoudce vázán právní kvalifikací ani druhem a výměrou trestu obsaženými v trestním příkazu. Na tomto místě bych rád odkázal na předcházející kapitolu, ve které se věnuji právnímu vývoji trestního příkazu. V dřívějších právních úpravách bylo pamatováno na zásadu zákazu reformatio in peius. Zásada se uplatňovalo v omezené míře, což znamená, že samosoudce mohl uložit obviněnému přísnější trest v případě, že by se skutkový stav na základě dokazování provedeného v hlavním líčení podstatně změnil. Může se tak stát, že obviněný, který je práva znalý, ač je přesvědčen o své nevině se spokojí s trestem, který mu je uložen trestním příkazem, jelikož se obává, že by mu mohl být v následném řízení uložen trest přísnější. Domnívám se, že pro zpřehlednění právní úpravy a tím i zvýšení právní jistoty by neměl odpor porušovat zásadu zákazu reformatio in peius. Jedinou výjimkou by byl případ, kdy odpor proti trestnímu příkazu podá státní zástupce, pak by samosoudce mohl obviněnému uložit i přísnější trest, podobně je tomu u odvolání.

Osobně se domnívám, že předchozí právní úprava byla v tomto ohledu lepší a komplexnější, a proto bych byl pro její opětovné zavedení. Oporu pro své tvrzení spatřuji v názorech Prof. Jelínka¹⁴¹ a Doc. Vantucha.¹⁴²

Mám za to, že s institutem odporu by měl být spojen devolutivní účinek, jak je tomu například u odvolání. Dle současné právní úpravy rozhoduje ve věci stejný soudce, který ve věci vydal trestní příkaz. Samosoudce se následně dostává do obtížné situace, protože již jednou rozhodl o tom, že trestný čin byl spáchán právě obviněným. V nařízeném hlavním líčení se bude celá věc nově projednávat a osobně si dokážu představit, že samosoudce bude chtít setrvat na závěrech, které učinil v nyní již zrušeném trestním příkazu. Toto ovlivnění předchozím rozhodnutím může mít samozřejmě různou intenzitu, a proto se může, ale také nemusí stát, že nestrannost samosoudce bude ovlivněna. Mám za to, že v případě pochyb o nestrannosti samosoudce by bylo lepší, kdyby ve věci rozhodoval jiný samosoudce, který si na věc bude moci vytvořit objektivní názor. Původní samosoudce by se vyhnul nastíněné složité situaci, která na něj vytváří nepříjemný tlak a zároveň obviněný by měl jistotu, že samosoudce, který věc bude rozhodovat vůči jeho osobě nebude předpojatý. Z mého pohledu je proto účelné, aby po podání odporu v nařízeném hlavním líčení rozhodoval jiný samosoudce, než ten, který vydal ve věci trestní příkaz.

Právní úprava odporu proti trestnímu příkazu by měla být doplněna o možnost podání odporu proti výroku o náhradě škody poškozeným. Skutečnost, že tento institut v současné

¹⁴¹ JELÍNEK, J., ŘÍHA, J., SOVÁK, Z.: *Rozhodnutí ve věcech trestních*, 2. aktualizované a přepracované vydání, Praha: Leges, 2008, s. 83.

¹⁴² VANTUCH, P. K významu a odpovědnosti trestního příkazu v trestním řádu. *Právní rozhledy*. 1996, č. 1, s. 9.

právní úpravě chybí, dostává poškozeného jakožto procesní stranu do nerovného postavení, kdy není s to efektivně hájit svá práva. Domnívám se, že de lege ferenda je zavedení výše uvedeného nutností, přičemž poškozený by mohl podat odpor pouze proti výroku o náhradě škody. Tímto postupem by nedošlo ke zrušení trestního příkazu jako celku, ale zrušil by se pouze výrok o náhradě škody. Samosoudce by pak sám mohl rozhodnout o náhradě škody a to sice novým trestním příkazem, ve které by se měnil pouze výrok o náhradě škody. Opravným prostředkem proti nově vydanému trestnímu příkazu by zůstal odpor, který by mohl podat obviněný, osoby, které jsou oprávněny podat v jeho prospěch odvolání a státní zástupce.¹⁴³

De lege ferenda by se zákonodárce měl zabývat poučením, které je obligatorní součástí každého trestního příkazu. Současnému poučení¹⁴⁴ není z hlediska právního co vytýkat. Obávám se však, že obvinění zpravidla nejsou dostatečně právně vzdělání, aby dostatečně porozuměli právním obrátům a větám jako: „Při projednání věci v hlavním líčení není samosoudce vázán právní kvalifikací ani druhem a výměrou trestu obsaženými v trestní příkaze.“ nebo: „V případě, že obviněný odpor nepodá, vzdává se tím práva na projednání věci v hlavním líčení.“ Proto by bylo účelné, aby společně s trestním příkazem bylo doručováno i vysvětlení jednotlivých právních pojmů a nastínění příkladů, co se může stát když...můžeme namítat, že výše uvedené je v rozporu se zásadou, že neznalost práva neomlouvá, osobně se však domnívám, že v tomto případě převažuje zájem na řádnou obhajobu obviněného. Obviněný může být po doručení trestního příkazu, kterým je rozhodováno v jeho věci zmaten a zároveň nemusí dostatečně porozumět poskytnutému poučení. Neobrátí-li se obviněný na advokáta nebo se jiným způsobem nedomůže vysvětlení pojmů, může se stát, že obviněný, ač se bude cítit nevinný, odpor nepodá a po uplynutí poměrně krátké osmidenní lhůty trestní příkaz nabude právní moci a stane se vykonatelným. Další variantou je, že obviněný odpor proti trestnímu příkazu podá a následně bude nepříjemně překvapen, když mu samosoudce v souladu s právem uloží přísnější trest, než který byl uložen v původním trestním příkazu. Přiložené vysvětlení právních pojmů k trestnímu příkazu by obviněnému umožňovalo lépe se zorientovat v situaci, která nastala a vybrat pro něj řešení, které se ze subjektivního pohledu bude obviněnému jevit jako nejsprávnější. Za krok správným směrem lze označit možnou budoucí právní úpravu, kterou

¹⁴³ JELÍNEK, J., *Poškozený v českém trestním řízení*, 1. vydání, Praha: Karolinum, 1998 s. 176.

¹⁴⁴ Příkladem uvádí poučení obsažené v trestním příkaze : Proti tomuto trestnímu příkazu lze do osmi dnů od jeho doručení podat u zdejšího soudu odpor. Právo podat odpor nenáleží poškozenému. Pokud je odpor podán včas a oprávněnou osobou, trestní příkaz se ruší a ve věci bude nařízeno hlavní líčení. Při projednání věci v hlavním líčení není samosoudce vázán právní kvalifikací ani druhem a výměrou trestu obsaženými v trestní příkaze. Nebude-li odpor řádně a včas podán, trestní příkaz se stane pravomocným a vykonatelným. V případě, že obviněný odpor nepodá, vzdává se tím práva na projednání věci v hlavním líčení.

obsahuje věcný záměr trestního řádu. Trestní příkaz bude nově ve svém poučení zahrnovat upozornění, že pokud obviněný proti trestnímu příkazu nepodá odpor, pak se tímto vzdává práva na to, aby za jeho přítomnosti byla věc ústně projednána před soudem.¹⁴⁵

Poslední problém, který spatřuji v současné právní úpravě, jenž by měl být de lege ferenda napraven spočívá v nepřiměřeně vysokém peněžitém trestu, který je možno trestním příkazem uložit. Současná právní úprava umožňuje, aby trestním příkazem byl uložen peněžitý trest v celkové výši až 36.500.000 Kč. Možnost uložení takto vysokého peněžitého trestu byla zavedena novým trestním zákoníkem, který vstoupil v účinnost dne 1.1.2010. Tímto došlo k dramatickému navýšení peněžitého trestu oproti původní právní úpravě, která dovolovala uložit peněžitý trest v maximální výši 5.000.000 Kč. Osobně se domnívám, že současný stav je neúnosný a je pouze na zákonodárci, aby tento stav změnil. Mám za to, že pokud je rozhodováno trestním příkazem, měl by být samosoudce ve svém uvážení o výši peněžitého trestu omezen. Horní hranicí peněžitého trestu, je-li ukládán trestním příkazem, by mohla být částka 2.000.000 Kč. Výše uvedená částka se mi jeví, jako dosti závažný a adekvátní postih. V odborné literatuře panuje ohledně nutnosti omezení výše peněžitého trestu všeobecná shoda, liší se pouze zamýšlená výše tohoto omezení.¹⁴⁶

¹⁴⁵ Věcný záměr trestního řádu dostupný z :

<http://portal.justice.cz/Justice2/ms/ms.aspx?j=33&o=23&k=4980&d=281460>, s.94

¹⁴⁶ Prof. Jelínek ve své publikaci: JELÍNEK, J., ŘÍHA, J., SOVÁK, Z.: *Rozhodnutí ve věcech trestních*, 2. aktualizované a přepracované vydání, Praha: Leges, 2008, s. 81, uvádí, že nejvyšší možnou hranicí pro uložení peněžitého trestu trestním příkazem by měla být částka 1.000.000. Kč.

9. Závěr

Hlavním cílem mé diplomové práce bylo charakterizovat institut trestního příkazu podle platného práva. Ve své práci se věnuji i právnímu vývoji trestního příkazu a směru, kterým by se trestní příkaz mohl ubírat de lege ferenda.

Institut trestního příkazu má na našem území tradici a své pevné místo v našem trestním řádu, což potvrdilo jeho znovu zavedení do praxe v roce 1994. Od této doby trestní příkaz doznává změn, které jej zkvalitňují. Změny, které v právní úpravě trestního příkazu nastaly a doufejme, že nastanou, jsou nevyhnutelné, jelikož trestní příkaz svou povahou porušuje hned několik zásad trestního řízení.

Trestní příkaz porušuje zásadu bezprostřednosti, kdy soud má rozhodovat na základě před ním provedených důkazů a přitom získávat důkazy z pramene, který je co nejbližší zjišťované skutečnosti, což je důležité proto, aby nedocházelo k nepřesnostem nebo zkomolení. V rozporu s tím to je skutečnost, kdy samosoudce může vydat trestní příkaz, je-li skutkový stav dostatečně prokázán opatřenými důkazy. V mé diplomové práci jsem poukazoval prostřednictvím relevantní judikatury na případy, kdy je a kdy není skutkový stav dostatečně prokázán relevantními důkazy.

Dále trestní příkaz porušuje zásadu ústnosti, jelikož trestní příkaz je vydán bez projednání věci v hlavním líčení. Důkazy tak nejsou provedeny ústně a nedochází k ústnímu přednesu stran.

Rozhodnutí věci formou trestního příkazu je v rozporu se zásadou veřejnosti, jelikož vůbec nedojde k nařízení hlavního líčení. Lze tedy tvrdit, že trestním příkazem se rozhoduje „od stolu“ a může se tak vytrácet výchovný efekt, který sebou nese projednání věci v hlavním řízení. Zásada veřejnosti dále slouží k výchovnému působení na společnost a budování důvěry ve spravedlivý proces, zda výše uvedené bude zachováno v neztenčené míře při vydání trestního příkazu, je otázkou diskuse.

Obviněný se může v tomto směru domoci nápravy, podá-li řádný opravný prostředek v podobě odporu. I přes výše uvedené není ze strany odborné veřejnosti voláno po zrušení tohoto institutu. Trestní příkaz sebou nese klady v podobě rychlosti, efektivnosti a hospodárnosti. Hlavním účelem trestního příkazu je rozhodovat o jednoduchých trestních věcech. Je to právě ona rychlost a efektivnost, proč zákonodárce nezruší institut trestního příkazu, jelikož toto by šlo ruku v ruce s nepříznivým dopadem na stav trestního soudnictví. Na místě je proto cesta, kdy se na základě odborné diskuse navrhnou změny, s kterými bude

panovat široká shoda odborné veřejnosti. Takovéto návrhy následně mohou být začleněny do právní úpravy trestního příkazu. V současné době toto kritérium splňuje zavedení zásady zákazu reformatio in peius a omezení okruhu věcí, které je možno trestním příkazem rozhodnout.

Absence zásady zákazu reformatio in peius je silně kritizována odbornou veřejností. Obviněný, který se cítí nevinen, se po vydání trestního příkazu dostává do svízelné situace, jelikož po podání odporu by mu v hlavním líčení, které bude po zrušení trestního příkazu samosoudcem ve věci nařízeno mohl být uložen i přísnější trest. Obviněný se tak možná i z důvodu vidiny, že v jeho věci bude rozhodovat samosoudce, který již jednou ve věci rozhodl trestním příkazem, s uloženým trestem smíří. S výše uvedeným souvisí i problém neexistence devolutivního účinku podaného odporu. Jiným slovy po zrušení trestního příkazu řádně a včas podaným odporem bude ve věci rozhodovat samosoudce, který trestní příkaz vydal.

Okruh věcí, o kterých je možno trestním příkazem rozhodnout, je v současné platné právní úpravě stanoven příliš široce. Trestním příkazem je vhodné rozhodovat o méně závažných trestných činech, a proto považuji za účelné, aby se výše uvedené odrazilo v právní úpravě trestního příkazu.

Jelikož právní úprava de lege ferenda je velmi důležitá, věnoval jsem jí v této diplomové práci samostatnou kapitolu, kde jsem zahrnul i další možné varianty, kterými je možno trestní příkaz zlepšit.

Trestním příkazem má být zajištěno rychlé a efektivní vyřešení věci, které však nejde na úkor spravedlnosti a objektivitu rozhodnutí o vině a trestu.

10. Seznam použité literatury

1) Monografie, komentáře, učebnice:

- CÍSAŘOVÁ, D., FENYK, J., GRIVNA, T. a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 2. vydání, Praha: ASPI a.s., 2008.
- INSTITUT PRO KRIMINOLOGII A SOCIÁLNÍ PREVENCI. *Zjednodušené řízení trestní.*, Praha, 1992.
- JELÍNEK, J. *O novém trestní zákoníku*. Sborník z mezinárodní vědecké konference Olomoucké právnické dny, Praha: Leges, 2009.
- JELÍNEK, J. *Poškozený v českém trestním řízení*. 1. vydání, Praha: Karolinum, 1998.
- JELÍNEK, J., ŘÍHA, J., SOVÁK, Z.: *Rozhodnutí ve věcech trestních*, 2. aktualizované a přepracované vydání, Praha: Leges, 2008.
- JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část, Zvláštní část*. 1. vydání, Praha: Leges, 2009.
- JELÍNEK, J. a kolektiv : *Trestní právo procesní*. 5. vydání, Praha: Linde, 2008.
- MUSIL, J., KRATOCHVÍL, V., ŠÁMAL, P., a kolektiv: *Kurs trestního práva, Trestní právo procesní*. Praha: C.H.Beck, 1999.
- MUSIL, J., KRATOCHVÍL, V., ŠÁMAL, P. a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 3. přepracované a doplnění vydání, Praha: C.H.Beck, 2007.
- RŮŽEK, A. a kol. *Trestní řád – komentář*. Praha: Orbis, 1975.
- RŮŽIČKA, M., PÚRY, F., ZEZULOVÁ, J., *Poškozený a adhezní řízení v České republice*. 1. vydání, Praha: C.H.Beck, 2007.
- SOLOTÁŘ, A., PURÝ, F., ŠÁMAL, P. *Alternativní řešení trestních věcí v praxi*. 1. vydání, Praha: C.H.Beck, 2000.
- ŠÁMAL, P. a kolektiv. *Trestní řád komentář – díl II*. 6. vydání, Praha: C.H.Beck, 2008.
- VANTUCH, P. *Obhajoba obviněného*. 2. doplněné a přepracované vydání, Praha: C.H.Beck, 2002.

2) Časopisecké články

- CRHA, L. K právní moci trestního příkazu. *Trestní právo*, 1997, č.10, s. 2-3.
- CRHA, L. Odpor v neprospěch obviněného – nepřesnost komentářů?. *Trestní právo*, 1999, č. 4, s 8-9.
- FASTNER, J. Nejvyšší soud České republiky : K podmínkám vydání trestního příkazu. *Právní rozhledy*, 2001, č. 3, s. 134-6.
- PÁCAL, J., HANDLAR, J. Prvé zkušenosti s aplikací novely trestního řádu provedené zákonem č. 265/2001 Sb. *Právní zpravodaj*, 2003, č. 12, s.14-17.
- RIZMAN, S. O právní moci trestního příkazu jinak. *Trestní právo*, 1997, č.12, s.13-14.
- STRNADOVÁ, L. Odklony ve světle zákona č. 265/2001 Sb.. *Trestní právo*. 2001, č. 11, s.2-6.
- ŠÁMAL, P. Zkrácené přípravné řízení. *Trestně právní revue*, 2002, č. 1, s. 5-11
- VANTUCH, P. K významu a opodstatněnosti trestního příkazu v trestním řádu. *Právní rozhledy*, 1996, č.1, s. 4-9.
- VRTĚL, P. Ztížené řízení před samosoudcem. *Trestněprávní revue*, 2002, č. 4, s.108-112
- ZEMAN, J. Některé aspekty úpravy trestního příkazu. *Trestní právo*, 1999, č. 12, s.11-16

3) Právní předpisy

- Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších právních předpisů.
- Důvodová zpráva k zákonu č. 292/1993 Sb.
- Zákon č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě.
- Zákon č. 218/2001 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších právních předpisů.
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
- Zákon č. 319/1948 Sb., o zlidovění soudnictví
- Zákon č. 41/2009 Sb., o změně některých zákonů v souvislosti s přijetím trestního zákoníku
- Doporučení Rady Evropy č. R (87) 18

4) Soudní rozhodnutí

- Rozhodnutí č. 4/1975 Sb. rozh. tr.
- Rozhodnutí č. 66/1978 Sb. rozh. tr.
- Rozhodnutí č. 36/1996 Sb. rozh. tr.
- Rozhodnutí č. 32/1997 Sb. rozh. tr.
- Rozhodnutí č. 56/1998 Sb. rozh. tr.
- Rozhodnutí č. 28/1999 Sb. rozh. tr.
- Rozhodnutí č. 64/1999 Sb. rozh. tr.
- Rozhodnutí č. 31/2001 Sb. rozh. tr.
- Rozhodnutí č. 57/2002 Sb. rozh. tr.
- Rozhodnutí č. 9/2003 Sb. rozh. tr.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR, sp. zn. Zm I 654/29.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR, sp. zn. 1 TZ 29/77.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 1/2001-T 7.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 1/2001-T 8.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 3/2001-T 73.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 6/2001-T 165.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 8/2001-T 214.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 11/2001-T 280.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 5 Tz 116/2001.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 18/2002-T 428.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 20/2003-T 490.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 24/2003-T 553.

5) Internetové zdroje

- HRNČIŘÍK, Tomáš. *Oprávnění poškozeného napadat meritorní rozhodnutí orgánů činných v trestním řízení*. [online]. [cit.15. ledna 2010]. http://www.ipravnik.cz/cz/clanky/trestni-pravo/art_4966/opravneni-poskozeneho-napadat-meritorni-rozhodnuti-organu-cinnych-v-trestnim-rizeni.aspx

- BYZOVOVÁ, Silvia. *Poškozený a odklony v trestním řízení*. [online]. [cit.11.ledna 2010]. <http://tisk.juristic.cz/174574/tisk/old>
- <http://www.concourt.cz/>
- <http://www.nsoud.cz/>